

NARODOWY
KONGRES
NAUKI

KONFERENCJA
PROGRAMOWA
NARODOWEGO
KONGRESU NAUKI

**„Ścieżki kariery
akademickiej
i rozwój młodej
kadry naukowej”**

26–27 stycznia 2017 r.
Uniwersytet Śląski

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

UNIwersytet ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Organizacja

Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Partnerzy merytoryczni

NARODOWE CENTRUM NAUKI

Narodowe Centrum
Badan i Rozwoju

Erasmus+

Konferencja programowa

Organizacja

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

UNIwersytet Śląski
w Katowicach

Partner:

www.nkn.gov.pl

DIALOG

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne . . . **5**

Podstawowe dane dotyczące ścieżki kariery akademickiej . . . **17**

Strumień finansowania dla doktorantów . . . **33**

Narodowe Centrum Nauki.

Wsparcie dla osób rozpoczynających karierę naukową . . . **47**

Początkujący naukowcy w programie Horyzont 2020 . . . **55**

Od Erasmusa do Erasmusa+

30 lat zmian – 30 lat dobrej passy . . . **61**

Wystąpienie tematyczne . . . **69**

Tematyka paneli . . . **75**

Seminaria . . . **91**

Narodowy Kongres Nauki . . . **111**

**SŁOWO
WSTĘPNE**

Poziom badań naukowych
i jakość studiów wyższych
zależy w pierwszym rzędzie
od kadry akademickiej

Jarosław Gowin
Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Szanowni Państwo!

W Katowicach spotykamy się na czwartej konferencji w ramach cyklu Narodowego Kongresu Nauki. Tym razem będzie ona poświęcona rozwojowi kadry naukowej i różnicowaniu ścieżek kariery akademickiej. Są to gorące tematy w debacie o reformie nauki i szkolnictwa wyższego.

Poziom badań naukowych i jakość studiów wyższych zależy w pierwszym rzędzie od kadry akademickiej. Kuźnią tej kadry powinny być dobre studia doktoranckie, a sprawdzianem kompetencji do pracy badawczej – rozprawy i przewody doktorskie o wysokim standardzie. Kształceniu doktorantów i nadawaniu stopnia doktora trzeba zatem poświęcić szczególną uwagę. Liczę na to, że dopracujemy się dobrych rozwiązań w tym zakresie, także koncepcji pożądaných zmian prawnych. Nowa ustawa o szkolnictwie wyższym powinna rozstrzygnąć między innymi następujące kwestie:

- Jakie kryteria powinny decydować o uprawnieniach do prowadzenia studiów doktoranckich i do nadawania stopnia doktora?
 - Czy należy opierać się nadal wyłącznie na kryteriach dotyczących liczebności samodzielnej kadry naukowej, czy też warto wprowadzić kryteria dotyczące skali i poziomu badań naukowych?
 - Jak sprawdzać, czy kształcenie doktorantów i wymagania stawiane w przewodach odpowiadają wysokim standardom jakości?
 - Czy stopnie doktora (a w konsekwencji uprawnienia do ich nadawania) należy przyznawać w zakresie dyscyplin, czy też raczej

w dziedzinach nauki i sztuki, a może wręcz obszarach wiedzy, otwierając tym samym szerszą przestrzeń dla interdyscyplinarności?

- Czy to wydziały (jednostki podstawowe) powinny być podmiotem wyposażonym w uprawnienia do nadawania stopnia doktora i prowadzenia studiów doktoranckich, czy też uprawnienia te powinny przysługiwać uczelniom, które z kolei powinny mieć swobodę w zakresie wewnętrznej organizacji i sposobu wykonywania tych uprawnień (np. poprzez szkoły doktorskie)?
- Jak zapewnić właściwą selekcję kandydatów na doktorantów? Czy pozostawić to w pełni w ręku poszczególnych uprawnionych jednostek, czy też powinny być wprowadzone mechanizmy selekcji kandydatów na studia doktorskie oparte na centralnych egzaminach kompetencyjnych, na podobieństwo amerykańskiego *graduate record examination*?
- Jaką formułę powinno przyjąć kształcenie doktorantów? Czy studia doktoranckie powinny być warunkiem koniecznym uzyskania doktoratu, czy – tak jak jest to obecnie – należy dopuścić eksternistyczne uzyskiwanie stopnia doktora bez konieczności ukończenia studiów III stopnia? Jak powinien wyglądać system egzaminów doktorskich?
- W jakim stopniu i na jakich zasadach doktoranci powinni być włączani w pracę uczelni i jednostek naukowych? Jak rozwiązać problem materialnych warunków życia doktorantów?

Ta lista nie wyczerpuje pytań, które można postawić tylko w obszarze kształcenia doktorantów. Rozwój kadry akademickiej nie kończy się jednak na doktoracie. Należy zatem poszukiwać odpowiedzi na pytania dotyczące organizacji i wsparcia dalszego rozwoju młodych uczonych po uzyskaniu stopnia doktora. Namysłu wymaga także kwestia habilitacji. W środowisku akademickim toczy się debata dotycząca oceny aktualnie obowiązującej procedury postępowania habilitacyjnego. Można odwołać się już do doświadczeń zebranych od wprowadzenia w życie nowej procedury habilitacyjnej w 2011 roku. Podkreśla się zarówno mocne, jak i słabe punkty tej procedury.

Krytykowana jest inflacja uprawnień do nadawania stopnia doktora habilitowanego napędzana, między innymi, uwzględnianiem uprawnień w ewaluacji jednostek i w algorytmach decydujących o podziale środków finansowych. Szereg bodźców regulacyjnych silnie wpływa na zainteresowanie wydziałów habilitacją swoich pracowników, co prowadzi do obniżania wymagań i pozytywnych decyzji rad naukowych nawet w sytuacji poważnych zastrzeżeń zgłaszanych w recenzjach. Warto tę debatę podsumować i skonkludować propozycjami odnośnie do nowych regulacji.

Często podkreśla się, że habilitacja jest reliktem we współczesnym systemie akademickim. Z drugiej strony, mamy świadomość, że jest utrzymywana dlatego, iż nie działają sprawnie inne mechanizmy oceny i weryfikacji kadry naukowej: system rekrutacji i oceny okresowe. System konkursowej rekrutacji kadry akademickiej wymaga naprawy, a właściwie wprowadzenia w postaci zgodnej z międzynarodowymi standardami. Chodzi nie tylko o bezstronność i transparentność tego procesu, lecz także o to, by do uczelni i jednostek naukowych trafiali świetni badacze i nauczyciele akademicy, także ci ukształtowani zawodowo za granicą. Często podnoszonym postulatem jest zakaz zatrudniania, przynajmniej przez 2–3 lata, wypromowanych u siebie doktorów. Jego przeciwnicy odwołują się do argumentu, że w Polsce nie ma warunków ekonomicznych i społecznych dla takiego rozwiązania. Czy rzeczywiście nie ma? Jakie zmiany prawne (i nie tylko) są potrzebne, by poprawić politykę kadrową w uczelniach i jednostkach badawczych?

Kwestie rozwoju kadry naukowej i stopni naukowych nie wyczerpują bogatej problematyki katowickiej konferencji. Bardzo ważny jest też problem zróżnicowania ścieżek kariery naukowej oraz oceny i awansu nauczycieli akademickich. Często w dyskusjach podkreśla się, że zaangażowanie w kształcenie studentów spychane jest na plan dalszy, gdyż ma marginalny wpływ na karierę zawodową nauczycieli akademickich. Podobnie, badania barier we współpracy nauki z gospodarką systematycznie wskazywały na brak wpływu osiągnięć w tej dziedzinie na możliwości awansu czy nawet stabilizacji zatrudnienia. Jak uwzględnić autentyczne sukcesy

w zakresie dydaktyki oraz badań i rozwiązań na rzecz gospodarki w budowaniu ścieżki kariery akademickiej? Czy należy formalnie zróżnicować ścieżki kariery na: naukową, dydaktyczną i wdrożeniową, czy problem ten można rozwiązać w inny sposób? Jeśli dojdzie do zróżnicowania ścieżek kariery, to na którym etapie: po naukowym doktoracie, wcześniej, czy nawet później? Jak ukształtować kryteria awansu zawodowego w przypadku poszczególnych ścieżek kariery? Czym miałyby się różnić ścieżka dydaktyczna od obecnie funkcjonującego systemu opartego na stanowiskach lektorów, wykładowców i starszych wykładowców? Może należy zbudować możliwość pewnej wzajemnej kompensaty osiągnięć naukowych, dydaktycznych i wdrożeniowych w obrębie jednolitej ścieżki kariery akademickiej? Na razie dysponujemy zasadniczo hasłami, a nie gotowymi koncepcjami rozwiązań dotyczących tego obszaru.

Zapewne postawione wyżej pytania nie wyczerpują ich znacznie szerszej listy. Bardzo liczę na to, że katowicka konferencja zaowocuje dobrze przemyślanymi propozycjami rozwiązań legislacyjnych, a także pomysłami rozwiązań organizacyjnych i finansowych zarówno na szczeblu centralnym, jak i na poziomie poszczególnych uczelni i jednostek naukowych.

Prof. Wiesław Banyś
Członek Rady Narodowego Kongresu Nauki

Szanowni Państwo,

największym kapitałem polskiego systemu szkolnictwa wyższego i nauki są ludzie. Znakomici ludzie, którzy – jeśli dać im odpowiednie warunki pracy, płacy i awansowania – osiągają wspaniałe rezultaty. Musimy zatem zadbać o to, aby polskie szkolnictwo wyższe było właściwie zabezpieczone pod względem prawnym i finansowym.

Jeśli chodzi o to ostatnie, to przypomnijmy tylko sygnałnie kilka danych dotyczących finansowania szkolnictwa wyższego i nauki oraz liczby pracowników naukowych na milion mieszkańców.

Poziom nakładów na naukę w 2016 r., mierzonych jako % PKB, z uwzględnieniem środków europejskich, wynosi ok. 0,44% (środki budżetowe krajowe stanowi około 0,3% PKB). Mniej więcej drugie tyle, 0,44%, przekazywane jest ze środków pozabudżetowych. Ogólne nakłady na badania naukowe stanowią więc ok. 0,88% PKB. Średnia unijna ogólnych nakładów na badania naukowe w 2011 r. dla EU 27 wyniosła 2,03% PKB.

Równie niepokojąca jest bardzo niska liczba osób zatrudnionych w R&D jako % wszystkich zatrudnionych: w 2013 r. jest to 0,84%, a średnia unijna 1,72%; za nami jest tylko Cypr i Bułgaria. Liczba osób zatrudnionych w R&D na 1 milion mieszkańców wynosiła wówczas 1851 osób w Polsce, w Czechach 3250 osób, w Portugalii 4142 osoby. Średni roczny wzrost liczby osób zatrudnionych w badaniach naukowych w latach 2005–2011 wyniósł w Polsce 1,9%, a średnia unijna dla EU 27 to 2,5%. Za nami są tylko Bułgaria, Litwa, Łotwa.

Zrobiliśmy ostatnimi laty ogromne wysiłki, by dodatkowo wesprzeć finansowo naukę w naszym kraju, z ok. 28 mld złotych środków unijnych przeznaczonych w poprzedniej perspektywie finansowej UE na modernizację naszej infrastruktury naukowo-dydaktycznej. Gorzej wygląda to natomiast ze zwiększaniem finansowego wsparcia szkolnictwa wyższego, ze szczególnym uwzględnieniem wynagrodzeń. Były bardzo duże nakłady na inwestycje infrastrukturalne, czas teraz na większe inwestycje w ludzi.

Ufając, iż w obu tych kwestiach jesteśmy w stanie czynić kolejne, duże, postępy, musimy skupić się teraz także na tworzeniu odpowiednich ram prawnych i instytucjonalnych, które będą w stanie maksymalnie ułatwić i usprawnić realizację zadań badawczych i dydaktycznych naszych uczonych, zachęcić młodych utalentowanych ludzi do podejmowania pracy naukowo-dydaktycznej i stworzyć im takie warunki pracy, płacy i ścieżki kariery, by swoją działalność twórczo kontynuowali. Chęć lub niechęć do podejmowania pracy naukowo-badawczej przez młodych utalentowanych ludzi, częsta asymetria w międzynarodowej, ale także krajowej, mobilności naszych utalentowanych uczonych, zwłaszcza młodych, ma wiele powodów. Wpływają na to, generalnie, atrakcyjne lub nie warunki rozpoczęcia pracy akademickiej, w tym atrakcyjność warunków finansowych i bytowych, rodzaj oferowanej umowy o pracę (czasowa czy stała) lub umowy cywilno-prawnej, ścieżka rozwoju kariery akademickiej, wymagania i perspektywy awansowania, proporcje między obciążeniami badaniami naukowymi a dydaktyką i obowiązkami administracyjno-organizacyjnymi, możliwości, organizacja i wsparcie dla pozyskiwania funduszy na badania, możliwość współpracy z wybitnymi uczonymi, organizacja pracy badawczej i dydaktycznej, jakość infrastruktury naukowo-dydaktycznej, a także jakość życia.

Wszystkim tym zagadnieniom i wielu innym poświęcona jest właśnie Konferencja nt. Ścieżki kariery akademickiej i rozwoju młodej kadry naukowej.

Rozpoczynamy od prezentacji systemów kariery akademickiej w wybranych krajach europejskich: Danii, Niemczech, Holandii i we Włoszech,

by także w ich kontekście przedyskutować propozycje przedkładane w tej materii przez 3 zespoły przygotowujące założenia do Ustawy 2.0, przedstawione przez ich kierowników.

Kolejne prezentacje i dyskusje dotyczyć będą kwestii systemowych, np. czy to uczelnia powinna mieć uprawnienia do nadawania stopni i tytułów czy wydział. Czy nie powinniśmy radykalnie zwiększyć wymagań w odniesieniu zarówno do uczelni, jak i wydziałów, jeśli chodzi o liczbę samodzielnych pracowników naukowych, w tym profesorów tytularnych, by takie uprawnienia jednostka mogła mieć? Jest to istotne w poszukiwaniu sposobów prawnych wspomagania naszych dążeń do zwiększania jakości badań naukowych i doskonałości naukowej, a co się wiąże także z przemyśleniem na nowo roli Centralnej Komisji w takich dążeniach i ewentualna jej reforma.

Trzeba poddać pod refleksję także kwestie związane ze studiami doktoranckimi. Czy powinny być to właśnie „studia” w ramach systemu bolońskiego. Co to znaczy dobry doktorat? Do czego jest „dobry”? Ważne są też kwestie etyczne, w tym poszanowanie własności intelektualnej, rzetelność i uczciwość w badaniach naukowych etc.

Postawimy także pytania o możliwość realizacji tzw. dydaktycznej ścieżki kariery w uniwersytetach, co sprowadza się także do pytania o to, czy dążyć chcemy do, spotykanej tu i ówdzie, tendencji do stopniowej unifikacji misji i zadań uczelni, czy też, przeciwnie, zależeć nam będzie na tym, by było większe zróżnicowanie typów uczelni, z różnymi misjami i zadaniami, a w zależności od typu uczelni inaczej pojmowana byłaby tzw. dydaktyczna ścieżka kariery. To stawia oczywiście także kolejne pytania: Jaki ma być uniwersytet XXI wieku? Czy koncepcja uniwersytetu W. von Humboldta i J.H. Newmana jest już, jak twierdzą niektórzy, „przestarzała” i wymaga zmian i czy idziemy w kierunku np. uniwersytetu przedsiębiorczego albo „uberifikacji” uniwersytetu? Może mamy już za wiele „uniwersytetów”? Bez wyjaśnienia tych kwestii postawione pytanie ma wiele odpowiedzi.

Nie ma także wątpliwości, iż absolutnie niezbędny rozwój badań interdyscyplinarnych wymaga określonych działań dotyczących ram prawnych

i środowiskowego wspierania tzw. interdyscyplinarnej ścieżki kariery akademickiej.

Pytań i kwestii do rozstrzygnięcia jest bardzo dużo. Ale dzięki zbiorowej mądrości i dobrej woli nas wszystkich zrobimy wszystko, by stworzyć jak najlepsze warunki pracy, kariery i płacy naszym uczonym, robiąc – parafrazując słowa T. Roosevelta – co możemy, za pomocą tego, co mamy, tu, gdzie jesteśmy.

Prof. Andrzej Kowalczyk
Rektor Uniwersytetu Śląskiego

Szanowni Państwo,

konferencja programowa „Ścieżki kariery akademickiej i rozwój młodej kadry naukowej” to już czwarte spotkanie przygotowujące środowisko akademickie do zaplanowanego na wrzesień 2017 r. Narodowego Kongresu Nauki w Krakowie. Do tej pory rozmawialiśmy, spieraliśmy się oraz wypracowywaliśmy wspólne wnioski i stanowiska w Rzeszowie, Toruniu i we Wrocławiu. Tym razem spotykamy się w Katowicach: w gościnnych murach Międzynarodowego Centrum Kongresowego – jednego z tych obiektów, które ukazują nowoczesne oblicze dzisiejszych Katowic – oraz na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego.

Głównym tematem konferencji jest – jak głosi jej tytuł – rozwój kadry akademickiej. Szczególne miejsce w naszych rozważaniach należy poświęcić młodym naukowcom. Ich kształcenie, a mam tu na myśli zarówno studia doktoranckie, jak i staże podoktorskie, odgrywa kluczową rolę w budowaniu ogólnej jakości naukowej i dydaktycznej kadry akademickiej. To od pracowników naukowo-dydaktycznych zależy bowiem przyszłość polskiej nauki i szkolnictwa wyższego, a w konsekwencji także życie społeczno-gospodarcze, na które ma wpływ kształcenie na poziomie uniwersyteckim.

Aby wypracować konstruktywne, satysfakcjonujące środowisko akademickie rozwiązania, musimy najpierw przyjrzeć się standardom obecnie obowiązującym w naszym kraju. Pogłębionej analizie aktualnego stanu rzeczy poświęcimy pierwszy dzień naszego katowickiego spotkania. Duże

nadzieje pokładamy w wymianie poglądów i doświadczeń z zaproszonymi gośćmi z zagranicy na temat ścieżek kariery w różnych kulturach akademickich. Wiedza i kompetencje naszych znamienitych ekspertów pomogą przygotować propozycje zmian w trzech obszarach: legislacyjnym, finansowym oraz praktycznym. W pierwszym dniu konferencji głos zabiorą także przedstawiciele trzech zespołów przygotowujących założenia programowe Ustawy 2.0. Podczas sesji chcemy odpowiedzieć na pytania dotyczące interdyscyplinarności ścieżek kariery, dydaktycznej ścieżki kariery akademickiej, modelu kariery akademickiej w kontekście zróżnicowania dyscyplin nauki i sztuki, wyzwań etycznych związanych z karierą naukową, konkursami i kryteriami awansu kadry akademickiej, a także mobilności pracowników dydaktycznych w programie Erasmus+ jako narzędzia rozwoju młodej kadry naukowej. Wydarzeniem towarzyszącym konferencji jest debata oksfordzka nad tezą: „W Polsce warto iść na studia doktoranckie”.

W drugim dniu naszych obrad proponujemy Państwu dalszą dyskusję w panelach tematycznych. Pierwszy z nich, zatytułowany *Rozwój młodych naukowców: studia doktoranckie i kariera po doktoracie*, jest adresowany do wszystkich Państwa, pozostałe cztery są już wyraźnie sprofilowane. Zapraszamy Państwa do dyskusji na następujące tematy: bezpieczeństwo socjalne, w tym wynagradzanie pracowników, doskonalenie zawodowe, mentoring i stosunek pracy w rozwoju kariery naukowej; profesura oraz stan spoczynku jako model zakończenia kariery naukowej; równość szans i równość płci w karierze akademickiej oraz optymalne rozwiązania dotyczące habilitacji jako dalszego etapu kariery naukowej następującej po doktoracie.

Wspólnym celem – uczestników Narodowego Kongresu Nauki oraz twórców przygotowywanej ustawy – jest zapewnienie polskiej nauce harmonijnego rozwoju, tak by uczynić ją bardziej widoczną na arenie międzynarodowej i przyczynić się do zwiększenia aktywności młodej kadry naukowej. Jestem przekonany, że wspólne spotkanie i konstruktywna dyskusja na Śląsku znacznie przybliżą nas do tego celu.

**PODSTAWOWE DANE
DOTYCZĄCE ŚCIEŻKI
KARIERY AKADEMICKIEJ**

STOPNIE I TYTUŁY NADANE W LATACH 2012–2015

STOPIEŃ DOKTORA

W 2015 r. nadano 6012 stopni doktora i była to największa liczba doktoratów nadanych w latach 1996–2015 (wykres 1). Analiza liczby nadanych stopni doktora w okresach czteroletnich wskazuje na generalny wzrost liczby nowych doktorów. W porównaniu do lat 1996–1999 liczba doktoratów nadanych w latach 2012–2015 była wyższa o 70 pp. W całym analizowanym okresie 92,3% stopni doktora nadano w uczelniach, głównie publicznych (97,8% stopni doktora nadanych w uczelniach).

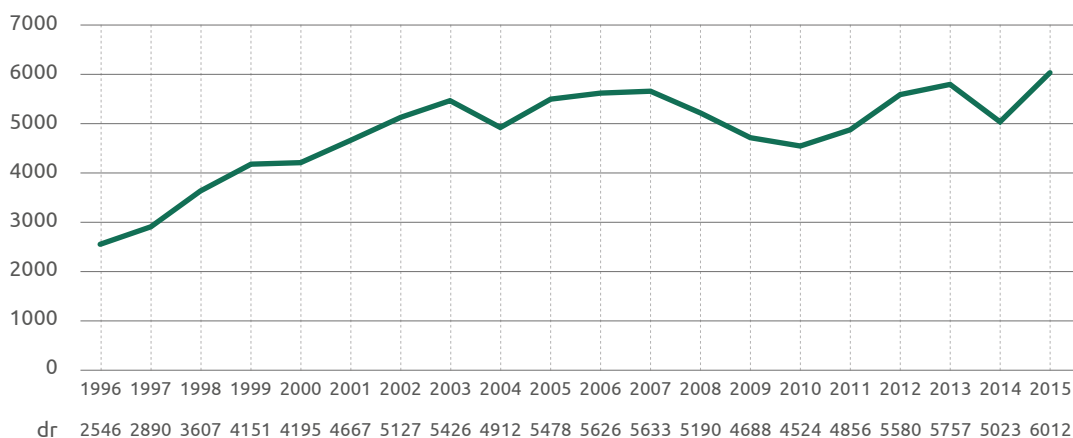
Tabela 1. Uczelnie z największą liczbą przyznanych stopni doktora w 2015 r.

	Nazwa uczelni	Liczba wypromowanych doktorów
1	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie	379
2	Uniwersytet Warszawski	330
3	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	211
4	Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	203
5	Uniwersytet Wrocławski	177
6	Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach	149
7	Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie	146
8	Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie	146
9	Politechnika Warszawska	145
10	Uniwersytet Śląski w Katowicach	143

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie systemu POL-on, stan na 5.07.2016.

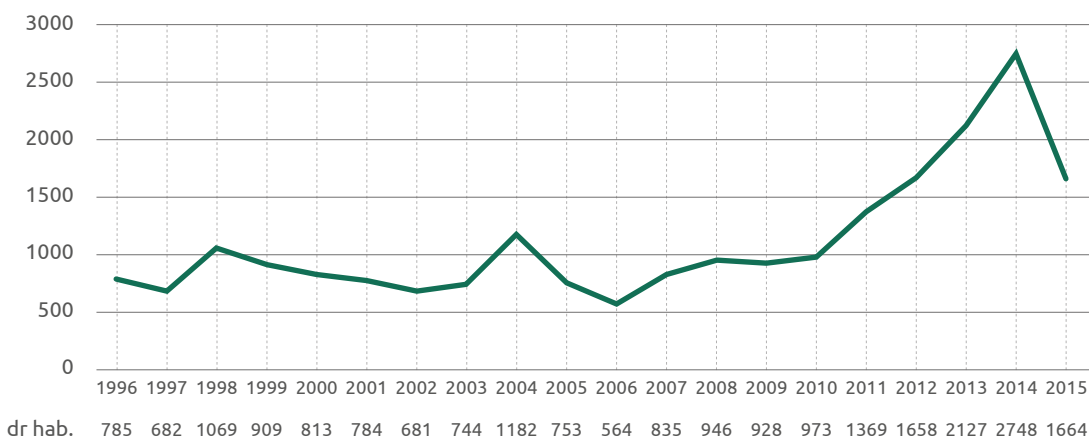
Średnia wieku, w jakim uzyskiwano stopień doktora w okresie 2004–2007 wynosiła 33,7 lat i była najniższa w porównaniu do wszystkich badanych czteroletnich okresów zarówno wcześniejszych (w 1996–1999 – 36,1 lat, w 2000–2004 – 34,7), jak i późniejszych. Średnia wieku w okresie 2008–2011 wzrosła do 34,0 lat a w okresie **2012–2015 – do 34,6 lat.**

Wykres 1. Liczba nadanych stopni doktora w latach 1996–2015

Źródło: opracowanie MNiSW na podstawie danych z bazy Nauka Polska przekazanych przez OPI PIB.

Wykres 2. Liczba nadanych stopni doktora habilitowanego w latach 1996–2015

Źródło: opracowanie MNiSW na podstawie danych z bazy Nauka Polska przekazanych przez OPI PIB.

STOPIEŃ DOKTORA HABILITOWANEGO

Od 2006 r. obserwuje się wzrost liczby osób, które uzyskały stopień doktora habilitowanego, a kulminacyjnym punktem był rok 2014, w którym nadano 2748 habilitacji (wykres 2). W okresie 2012–2015 w porównaniu do okresu 2008–2011 liczba stopni prawie się podwoiła. W 2015 r. nastąpił gwałtowny spadek liczby uzyskanych stopni doktora habilitowanego do poziomu 1665.

W analizowanym okresie 88,6% stopni doktora habilitowanego nadano w uczelniach, przede wszystkim publicznych (w 2015 r. udział stopni dr hab. nadanych w uczelniach niepublicznych wśród uczelni ogółem wyniósł tylko 1,2%). Uprawnienia do nadawania stopnia dr hab. posiadają jednostki organizacyjne z aż 96 uczelni. Uprawnienia do nadawania stopnia dr hab. ma ponadto 29 instytutów badawczych oraz 52 jednostki naukowe PAN.

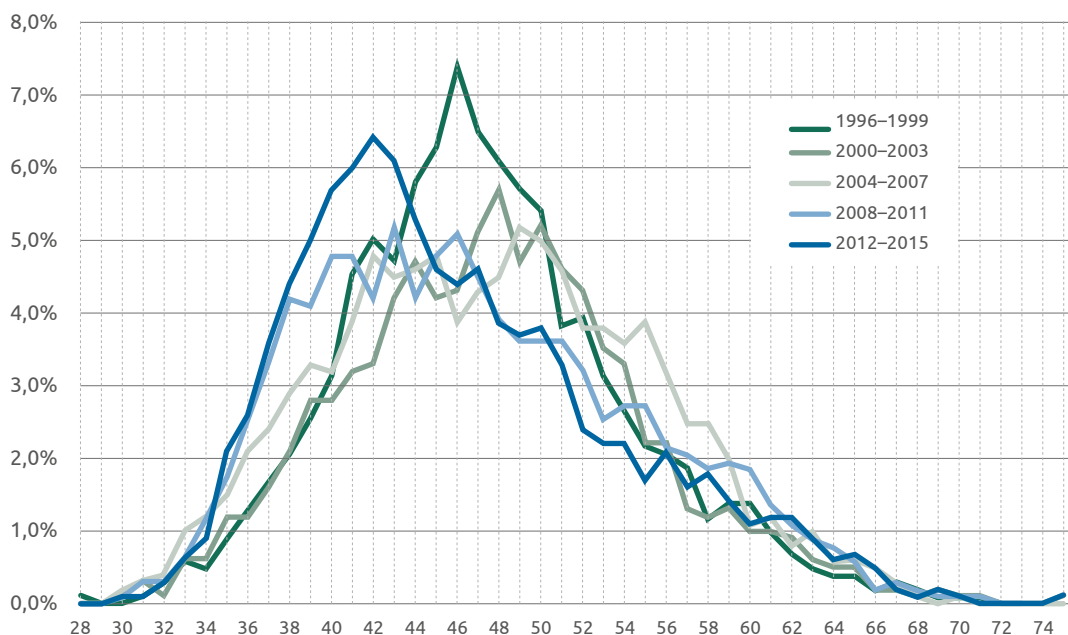
Tabela 2. Uczelnie z największą liczbą przyznanych stopni doktora habilitowanego w 2015 r.

	Nazwa uczelni	Liczba wypromowanych doktorów habilitowanych
1	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	93
2	Uniwersytet Warszawski	89
3	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie	86
4	Uniwersytet Śląski w Katowicach	73
5	Uniwersytet Łódzki	69
6	Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie	53
7	Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	52
8	Politechnika Warszawska	48
9	Uniwersytet Wrocławski	43
10	Akademia Górniczo-Hutnicza im. St. Staszica w Krakowie	36

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie systemu POL-on, stan na 5.07.2016.

Średnia wieku, w jakim uzyskuje się stopień doktora habilitowanego, systematycznie obniża się. W okresie 2004–2007 wynosiła 47,9 lat, w okresie 2004–2007 – 47,7, w latach 2008–2011 – 46,9, a w okresie 2012–2015 obniżyła się do 46,2 lat.

Wykres 3. Odsetek nadawanych stopni doktora habilitowanego wg wieku w poszczególnych czteroletnich okresach (od 1996–1999 do 2012–2015)

Źródło: opracowanie MNiSW na podstawie danych z bazy Nauka Polska przekazanych przez OPI PIB.

TYTUŁ PROFESORA

W 2014 r. Prezydent RP nadał tytuł profesora 984 osobom i była to największa liczba profesur nadanych w okresie lat 1996–2015. Najmniej tytułów nadano w latach 2008 i 2006. Od 2008 r. rozpoczęła się generalna tendencja wzrostu liczby nadawanych tytułów.

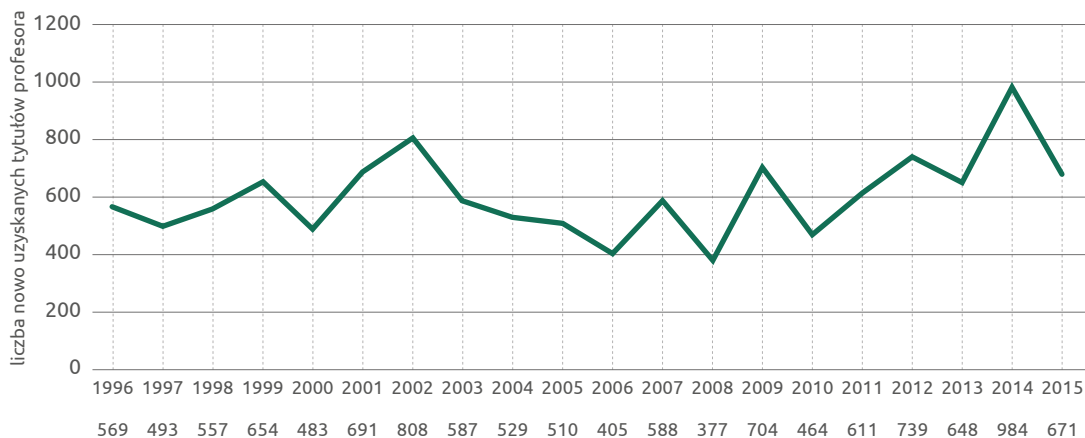
Średni wiek, w jakim uzyskiwano tytuł profesora, systematycznie podwyższa się z 54,3 lat w latach 1996–1999, 54,7 w latach 2000–2003, 55,6 w latach 2004–2007 do 56,2 w latach 2008–2011 i 56,5 w latach 2012–2015.

Tabela 3. Liczba nadanych tytułów profesora wg dziedzin nauki i dziedzin sztuki w latach 2010–2015

Dziedzina	2010	2011	2012	2013	2014	2015
nauki techniczne	71	102	124	101	109	134
nauki medyczne	65	94	125	101	174	54
nauki humanistyczne	60	81	135	130	122	118
nauki fizyczne	28	37	46	36	39	43
nauki rolnicze	28	53	56	42	80	11
nauki biologiczne	25	25	24	16	68	10
nauki chemiczne	22	22	25	22	42	9
sztuki plastyczne	19	28	44	25	51	25
nauki ekonomiczne	16	21	27	39	55	44
nauki matematyczne	12	20	19	14	18	10
sztuki muzyczne	11	30	43	26	53	8
nauki farmaceutyczne	10	22	14	8	19	4
nauki o Ziemi	8	20	17	12	17	13
nauki prawne	7	11	13	24	37	39
nauki teologiczne	5	12	9	10	14	15
nauki weterynaryjne	5	6	3	2	6	-
nauki o kulturze fizycznej	4	6	1	3	5	6
sztuki filmowe	4	4	1	1	-	-
nauki leśne	3	5	2	1	5	1
nauki wojskowe	2	0	0	0	0	0
sztuki teatralne	1	2	5	2	8	5
nauki o zdrowiu	0	0	0	2	4	0
nauki społeczne	0	0	4	24	54	54
Razem:	406	601	737	641	980	603

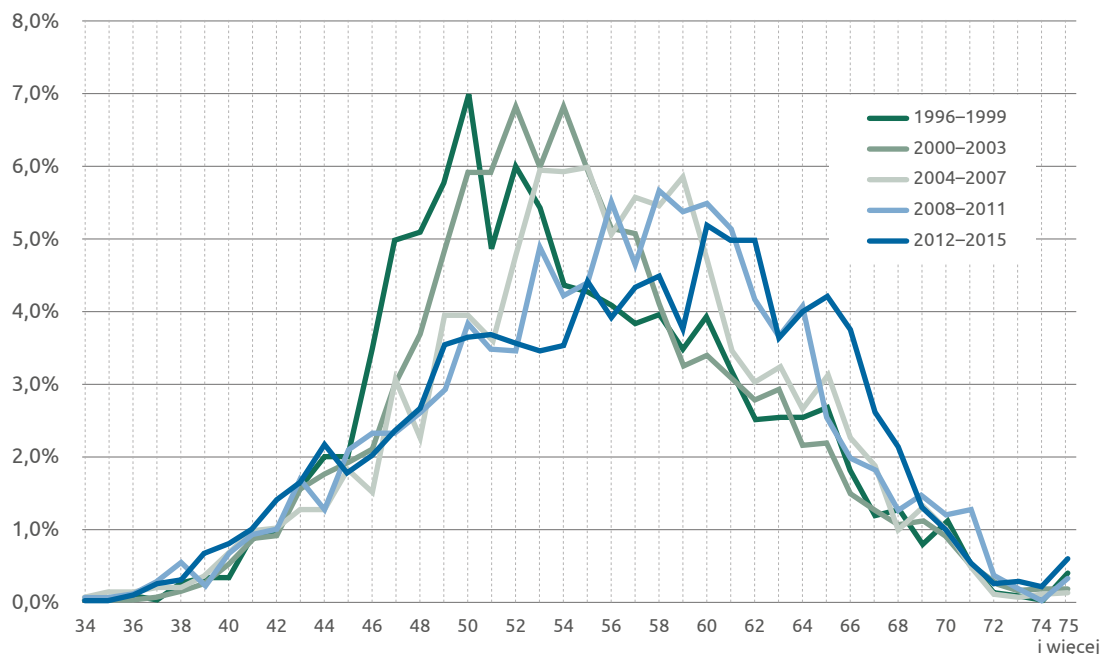
Źródło: opracowanie MNiSW na podstawie danych GUS i systemu POL-on.

Wykres 4. Liczba osób uzyskujących tytuł profesora w latach 1996–2015

Źródło: opracowanie MNiSW na podstawie danych z bazy Nauka Polska przekazanych przez OPI PIB.

Wykres 5. Odsetek nadawanych tytułów profesora wg wieku w poszczególnych czteroletnich okresach (od 1996–1999 do 2012–2015)

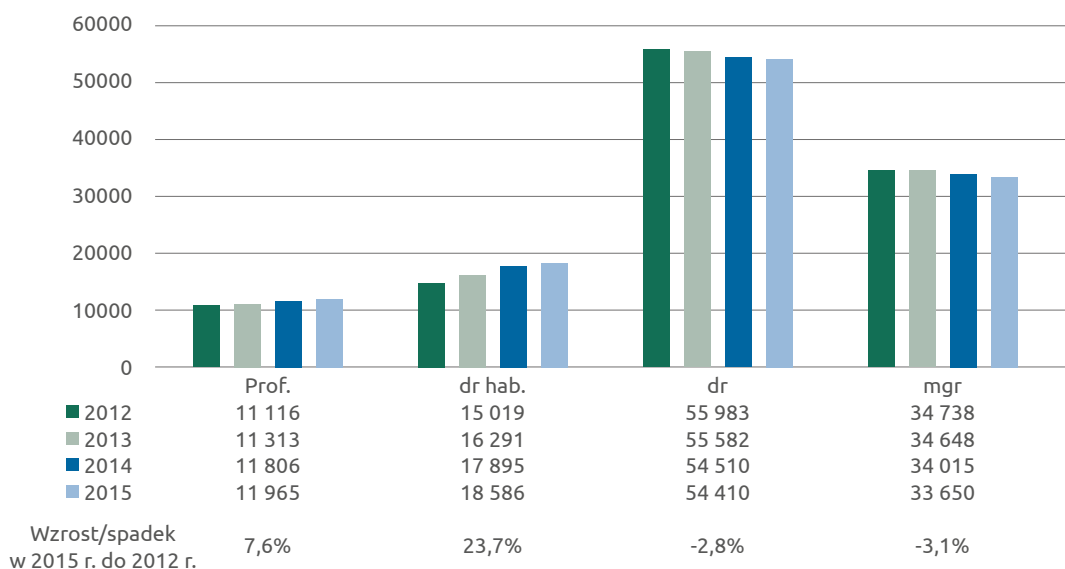
Źródło: opracowanie MNiSW na podstawie danych z bazy Nauka Polska przekazanych przez OPI PIB.

NAUCZYCIELE AKADEMICKI I PRACOWNICY NAUKOWI ZATRUDNIENI W UCZELNIACH ORAZ INSTYTUTACH BADAWCZYCH, JEDNOSTKACH NAUKOWYCH PAN, MIĘDZYNARODOWYCH INSTYTUTACH NAUKOWYCH I INNYCH JEDNOSTKACH NAUKOWYCH W LATACH 2012–2015

W 2015 r. uczelnie, instytuty badawcze, jednostki naukowe PAN, międzynarodowe instytuty naukowe i inne jednostki naukowe zatrudniały 120 047 nauczycieli akademickich i pracowników naukowych (wg danych zarejestrowanych w systemie POL-on). Ogólna liczba nauczycieli akademickich i pracowników naukowych wzrosła w roku 2015 w porównaniu do roku 2012 o 1350 osób (1,1%). Najwyższy wzrost o 666 pracowników naukowych odnotowano w instytutach naukowych PAN (o 666 osób – 11,3%). W przypadku instytutów badawczych zanotowano natomiast spadek o 204 osoby, czyli 1,6%.

Wykres 6. Nauczyciele akademicki i pracownicy naukowci w uczelniach, instytutach oraz placówkach naukowych wg stopni i tytułów w latach 2012–2015

Źródło: opracowanie MNISW na podstawie danych z systemu POL-on przekazanych przez OPI.

W latach 2012–2015 liczba doktorów habilitowanych zatrudnionych w uczelniach i instytutach naukowych wzrosła o 23,7%. Towarzyszy temu wzrost liczby profesorów o 7,6%. Jednocześnie wśród zatrudnionych nauczycieli akademickich i pracowników naukowych w badanym okresie spadła liczba doktorów (o 2,8%) oraz osób posiadających tytuł zawodowy magistra (o 3,1%). Spadek w grupie doktorów dotyczy przede wszystkim obszaru nauk humanistycznych (o ponad 1 tys. osób).

PRACOWNICY NAUKOWI ZATRUDNIENI W JEDNOSTKACH NAUKOWYCH PRZY REALIZACJI BADAŃ NAUKOWYCH LUB PRAC ROZWOJOWYCH

W 2015 r. było 68 171 badaczy (w 2012 r. – 57 509). W 2015 r. w porównaniu do 2013 r. nastąpił wzrost kadry naukowej o 18,5%. Naukowcy z uczelni stanowią 78,7% badaczy ogółem (prawie 54 tys. osób).

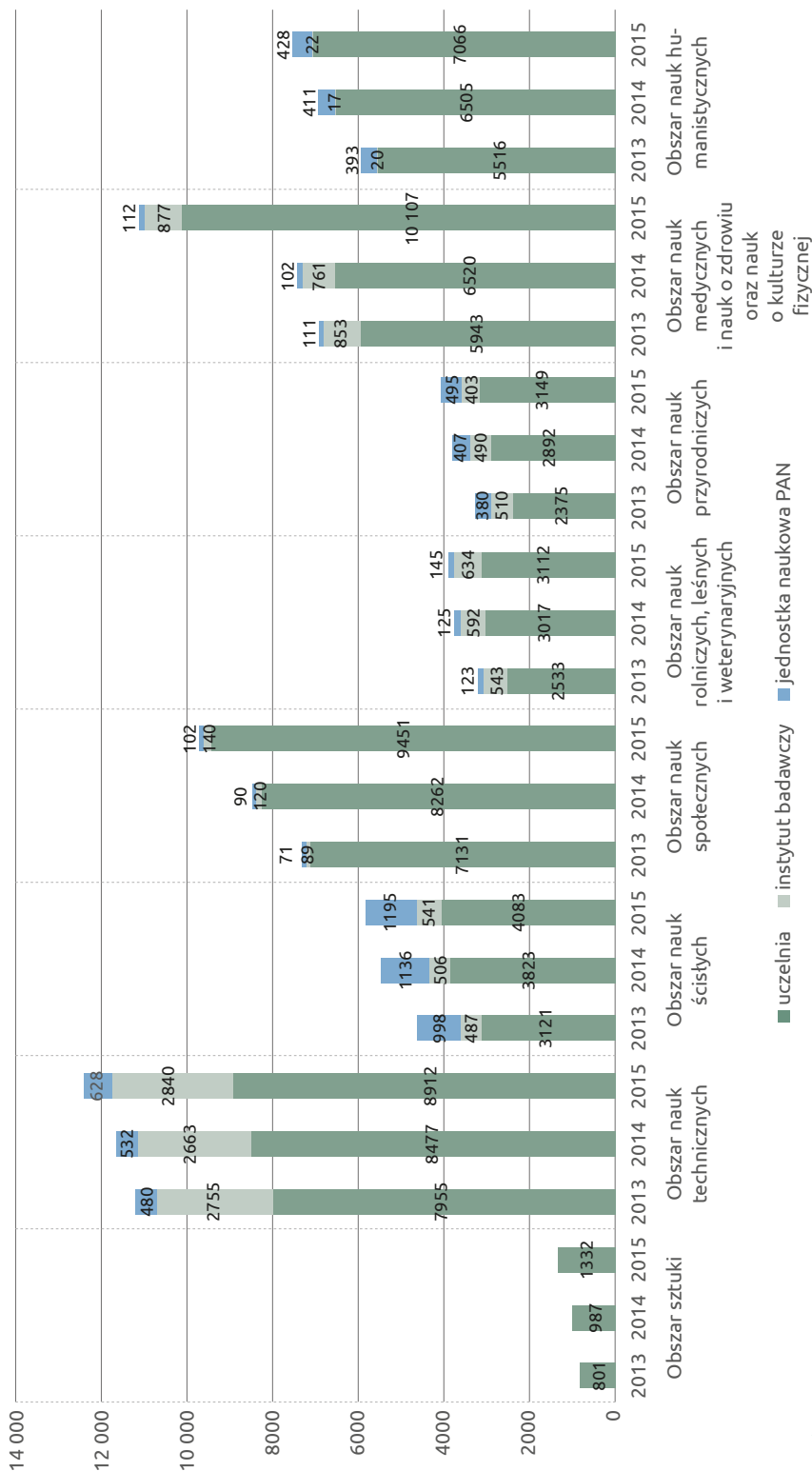
Tabela 4. Liczba pracowników naukowych zaangażowanych w badaniach w uczelniach i instytutach naukowych PAN instytutach badawczych wg składanych oświadczeń o zaangażowaniu w B+R

Lata	Razem	Uczelnia	Instytut badawczy	Jednostka naukowa PAN	Międzynarodowy instytut naukowy	Inne jednostki naukowe	Razem instytuty
2013	57 509	44 526	9 217	3 493	0	273	12 983
2014	63 595	50 269	9 095	3 763	0	468	13 326
2015	68 171	53 629	9 810	4 165	91	476	14 542
wzrost/spadek w 2015 r. w porównaniu do 2013 r. (w %)	18,5	20,4	6,4	19,2		74,4	12,0
różnica między 2015 r. a 2013 r.	10 662	9 103	593	672	91	203	1 559
udział wg podmiotów w 2015 r. (w %)		78,7	14,4	6,1	0,1	0,7	21,3

Źródło: opracowanie MNISW na podstawie danych z systemu POL-on przekazanych przez OPI PIB.

Na podstawie ustawy o zasadach finansowania nauki część nauczycieli akademickich i pracowników naukowych w uczelniach oraz pracownicy instytutów badawczych i jednostek naukowych PAN a także międzynarodowych instytutów naukowych oraz innych jednostek naukowych corocznie składają oświadczenia o zaangażowaniu w realizację badań naukowych i prac rozwojowych.

Wykres 7. Kadra naukowa w uczelniach, instytutach badawczych oraz jednostkach naukowych PAN wg obszarów wiedzy w latach 2013–2015

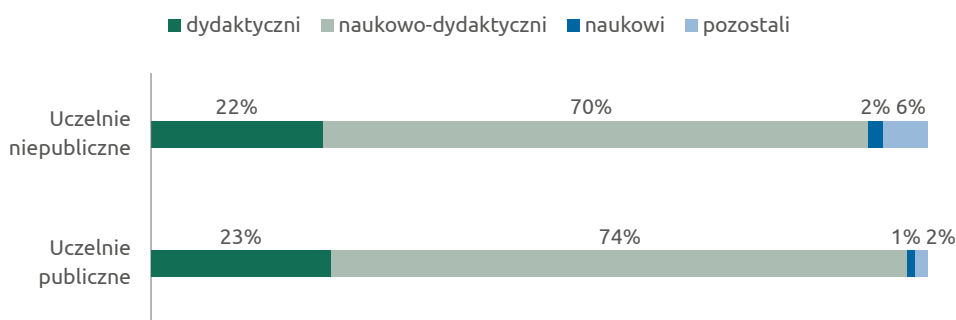
Źródło: opracowanie MNIŚW na podstawie danych z systemu POL-on przekazanych przez OPIB.

W uczelniach największy udział wśród badaczy według stanu na 2015 r. mają pracownicy związani z obszarem nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej (21,4%), a także obszarem nauk społecznych (20,0%) oraz nauk technicznych (18,9%). W instytutach badawczych dominują pracownicy naukowci związani z obszarem nauk technicznych (52,0%), a w jednostkach naukowych PAN największy udział mają badacze związani z obszarem nauk ścisłych (38,5%).

NAUCZYCIELE AKADEMICKI

Nauczycielami akademickimi zgodnie z art. 108 ustawy PSW są pracownicy dydaktyczni, pracownicy naukowo-dydaktyczni, pracownicy naukowci, a także dyplomowani bibliotekarze oraz dyplomowani pracownicy dokumentacji i informacji naukowej. Pracownicy naukowo-dydaktyczni stanowią ponad 70% nauczycieli akademickich ogółem.

Wykres 8. Pracownicy uczelni będący nauczycielami akademickimi w 2015 r.

Źródło: opracowanie MNiSW na podstawie danych z systemu POL-on przekazanych przez OPI.

Wg stanu na koniec grudnia 2015 r. w uczelniach pracowało 95 121 nauczycieli akademickich, w tym 2297 cudzoziemców (2,4%). W 2013 r. liczba nauczycieli akademickich obniżyła się w porównaniu do roku 2012 o 320 osób, ale w kolejnych latach następował już niewielki, ale systema-

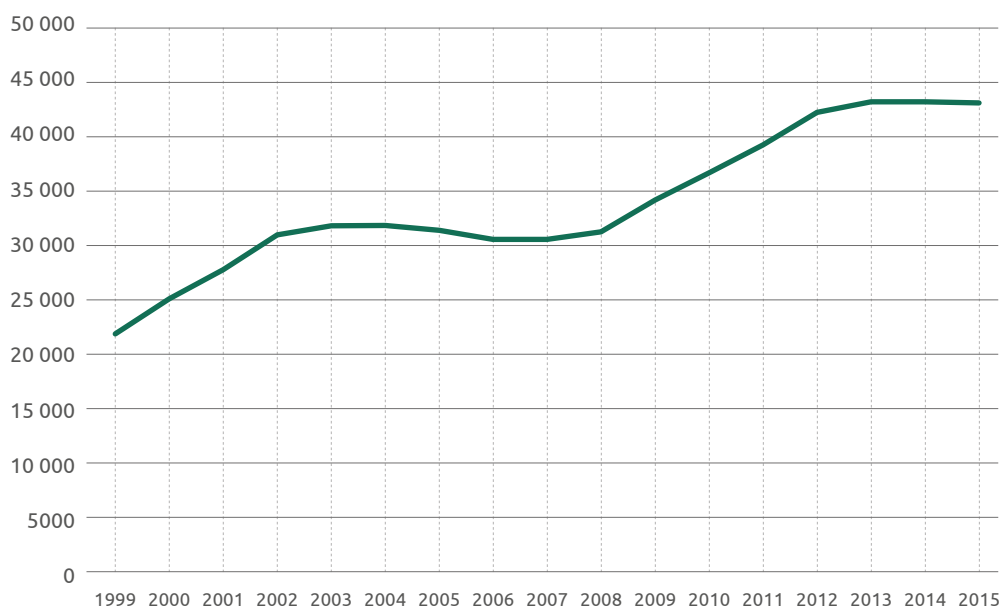
tyczny wzrost liczby nauczycieli akademickich. W 2015 r. w porównaniu do roku 2013 liczba nauczycieli akademickich wzrosła o 0,6% (o 575 osób), a w porównaniu do roku 2012 o 0,3%. W tym samym czasie liczba studentów ogółem spadła w porównaniu do 2013 r. o 8,2%, a w porównaniu do roku 2012 o 13,3%.

DOKTORANCI

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego liczba doktorantów w roku akademickim 2015/2016 wynosiła 43 177 r. i po raz pierwszy od 2007 r. była niższa niż w poprzedzającym roku (w roku 2014/2015: 43 399).

Wykres 9. Uczestnicy studiów doktoranckich w latach 1999–2015

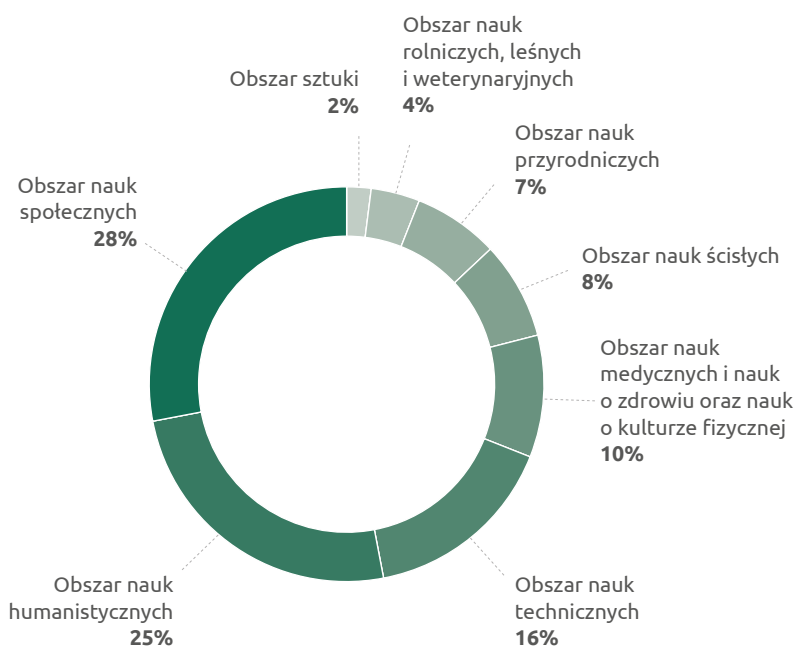
Źródło: opracowanie MNIŚW na podstawie danych GUS.

Doktoranci w uczelniach stanowią aktualnie 94,3% wszystkich uczestników studiów doktoranckich. Doktoranci w jednostkach naukowych

Polskiej Akademii Nauk stanowią 4,7%, w instytutach badawczych 1,0%, a w Centrum Medycznym Kształcenia Podyplomowego 0,1%. W porównaniu do roku akademickiego 2014/2015 znacznie spadła liczba doktorantów w instytutach badawczych (21,3%) oraz w jednostkach naukowych PAN (o 10,4%).

Struktura kształcenia na studiach doktoranckich wskazuje na bardzo wysoki udział uczestników studiów doktoranckich studiujących według programów przypisanych do obszarów nauk społecznych i nauk humanistycznych. Zgodnie z danymi z systemu POL-on¹, aż 53% doktorantów to przedstawiciele tych dwóch obszarów wiedzy.

Wykres 10. Uczestnicy studiów doktoranckich według obszarów wiedzy w roku akademickim 2015/2016

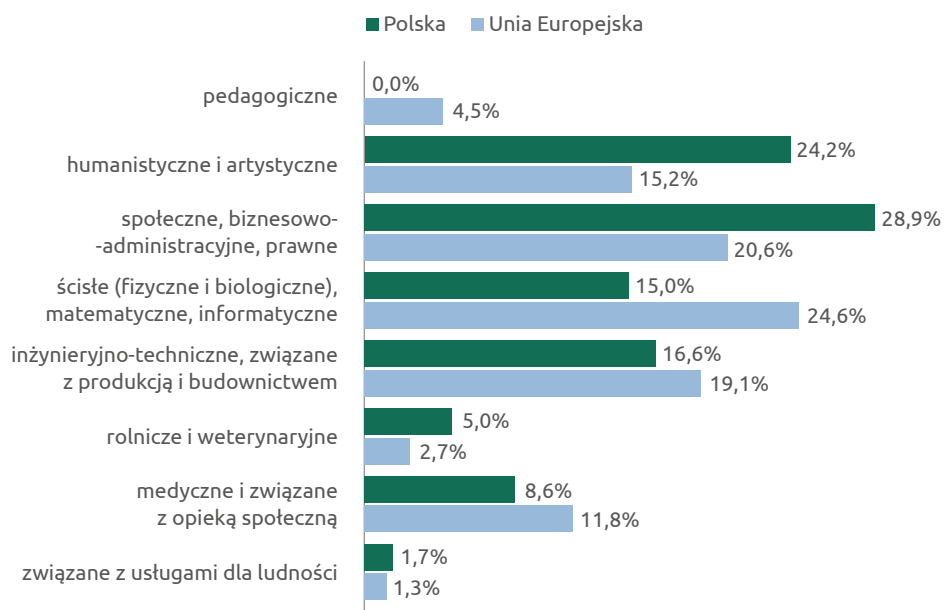

Źródło: opracowanie MNiSW na podstawie danych z systemu POL-on.

¹ Dane pochodzące z systemu POL-on nie są w pełni porównywalne ze statystykami GUS ze względu na przyjęcie odmiennych cykli sprawozdawczych.

Struktura kształcenia na studiach doktoranckich prowadzonych przez polskie uczelnie i instytuty naukowe zdecydowanie odbiega od struktury w jednostkach naukowych w krajach Unii Europejskiej, wskazując na zdecydowanie większe w przypadku Polski znaczenie programów humanistycznych i społecznych oraz jednocześnie zdecydowanie mniejsze znaczenie obszarów nauk ścisłych.

Wykres 11. Uczestnicy studiów doktoranckich w Polsce i krajach Unii Europejskiej według klasyfikacji ISCED '97

Źródło: MNiSW opracowanie Wydziału Analiz i Strategii MNiSW na podstawie danych Eurostat.

**STRUMIENIE FINANSOWANIA
DLA DOKTORANTÓW**

ORGANIZOWANE PRZEZ MINISTERSTWO NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

MOBILNOŚĆ PLUS

Program jest skierowany do młodych naukowców, bez względu na to, w jakiej dziedzinie prowadzą badania. Jego celem jest umożliwienie udziału w badaniach naukowych prowadzonych w renomowanych zagranicznych ośrodkach naukowych. Udział w programie może trwać od 6 do 36 miesięcy.

ADRESACI PROGRAMU: młodzi naukowcy (do 35. roku życia), w tym doktoranci. O przyznanie środków finansowych w ramach programu mogą ubiegać się jednostki naukowe, o których mowa w art. 2 ust. 9 pkt a–e ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki, zatrudniające lub kształtujące na studiach doktoranckich uczestników programu.

KWOTA FINANSOWANIA: 10 tys. zł dla uczestnika programu miesięcznie (oraz dodatkowo 2 tys. zł dla współmałżonka i 1000 zł dla każdego dziecka uczestnika programu), a jeśli ośrodek naukowy mieści się w kraju należącym do organizacji OECD, kwoty są wyższe o 30 proc. Finansowanie obejmuje również koszty podróży w wysokości od 1000 do 8000 zł (w zależności od odległości ośrodka zagranicznego) na osobę raz na pełne 6 miesięcy pobytu.

TERMIN SKŁADANIA WNIOSEKÓW: zależny od edycji.

WIĘCEJ INFORMACJI: <http://www.nauka.gov.pl/projekty-i-inicjatywy/mobilnosc-plus.html>

STYPENDIA DLA WYBITNYCH MŁODYCH NAUKOWCÓW

Celem programu stypendialnego dla wybitnych młodych naukowców jest wsparcie najlepszych młodych naukowców, wyróżniających się osiągnięciami naukowo-badawczymi, którzy przez okres finansowania kontynuują pracę naukową.

ADRESACI PROGRAMU: młodzi naukowcy (do 35. roku życia), zatrudnieni na uczelniach, w instytutach Polskiej Akademii Nauk lub instytutach badawczych.

KWOTA FINANSOWANIA: zależna od minimalnej miesięcznej stawki wynagrodzenia zasadniczego przewidzianego dla stanowiska profesora zwyczajnego zatrudnionego w uczelni publicznej (w 2015 roku – 5390 zł). Stypendium jest przyznawane na okres do 36 miesięcy.

TERMIN SKŁADANIA WNIOSKÓW: od 2 stycznia do 31 marca.

WIĘCEJ INFORMACJI: <http://www.nauka.gov.pl/stypendia-dla-mlodych-naukowcow/>

STYPENDIA DOKTORANCKIE

Uczelnie publiczne finansują stypendia doktoranckie, korzystając z przyznawanych przez budżet państwa dotacji podmiotowych w obszarze działalności dydaktycznej.

ADRESACI: uczestnicy stacjonarnych studiów doktoranckich. Dotacje otrzymują uczelnie publiczne i są zobowiązane przyznać stypendia doktoranckie dla co najmniej 50% uczestników studiów doktoranckich, rozpoczynających kształcenie od roku akademickiego 2017/2018.

KWOTA FINANSOWANIA: stypendium doktoranckie nie może być niższe niż 60% minimalnego wynagrodzenia zasadniczego asystenta. Wysokość dotacji dla poszczególnych uczelni jest określana w I kwartale każdego roku.

TERMIN SKŁADANIA WNIOSKÓW: określany przez uczelnie.

FINANSOWANIE ZWIĘKSZENIA STYPENDIÓW DOKTORANCKICH

Uczelnie publiczne oraz niepubliczne corocznie otrzymują z budżetu ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego dotację projakościową na finansowanie zwiększenia wysokości stypendiów doktoranckich.

ADRESACI: dotacje otrzymują uczelnie publiczne oraz niepubliczne. Środki z dotacji uczelnie muszą przeznaczyć na stypendia dla najlepszych (nie więcej niż 30%) uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich.

KWOTA FINANSOWANIA: zwiększenie stypendium doktoranckiego nie może być mniejsze niż 800 zł, uczelnie mogą w ramach posiadanych środków przyznać stypendia w większej kwocie. W 2016 r. zaplanowano na tę dotację kwotę 105 mln zł. Wysokość dotacji dla poszczególnych uczelni jest określana w I kwartale każdego roku, na podstawie przekazanych przez uczelnie danych o liczbie doktorantów.

TERMIN SKŁADANIA WNIOSKÓW: określany przez uczelnie.

FINANSOWANIE BADAŃ NAUKOWYCH LUB PRAC ROZWOJOWYCH ORAZ ZADAŃ Z NIMI ZWIĄZANYCH, SŁUŻĄCYCH ROZWOJOWI MŁODYCH NAUKOWCÓW ORAZ UCZESTNIKÓW STUDIÓW DOKTORANCKICH

Z budżetu ministra właściwego do spraw nauki przyznawana jest dotacja celowa na badania naukowe lub prace rozwojowe oraz zadania z nimi związane, służące rozwojowi młodych naukowców (do 35. roku życia) oraz uczestników studiów doktoranckich. Jednostki naukowe rozdzielają ww. środki w wewnętrznym trybie konkursowym. Z dotacji mogą być wypłacane również stypendia dla uczestników studiów doktoranckich uczestniczących w realizacji badań naukowych lub prac rozwojowych.

ADRESACI: jednostki naukowe (podstawowe jednostki organizacyjne uczelni, jednostki naukowe PAN, międzynarodowe instytuty naukowe, instytuty badawcze).

KWOTA FINANSOWANIA: kwota dotacji dla jednostki naukowej wynika z algorytmu, określonego w rozporządzeniu. W 2016 r. wydatkowano na ten cel ponad 110 mln zł.

TERMIN SKŁADANIA WNIOSKÓW: do 15 września roku poprzedzającego rok, na który ma być przyznana dotacja.

PRYZNAWANE PRZEZ UCZELNIE I JEDNOSTKI NAUKOWE ZE ŚRODKÓW OTRZYMANYCH Z BUDŻETU PAŃSTWA

BEZZWROTNA POMOC MATERIALNA DLA DOKTORANTÓW

Celem pomocy materialnej dla doktorantów jest zapewnienie powszechnego i równego dostępu do kształcenia na studiach doktoranckich. W ramach systemu pomocy materialnej doktoranci mogą ubiegać się w uczelni lub jednostce naukowej o następujące świadczenia:

- stypendium socjalne przyznawane doktorantom będącym w trudnej sytuacji materialnej, których dochód na osobę w rodzinie nie przekracza progu dochodu ustalonego w uczelni/jednostce naukowej w ustawowych granicach (w roku akademickim 2016/2017 pomiędzy 668,2 a 1051,7 zł);
- stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych przyznawane doktorantom posiadającym orzeczenie właściwego organu potwierdzające niepełnosprawność;
- stypendium dla najlepszych doktorantów przyznawane doktorantom, którzy uzyskali bardzo dobre wyniki w postępowaniu rekrutacyjnym (w przypadku pierwszego roku studiów), bardzo dobre lub dobre wyniki egzaminów objętych programem studiów doktoranckich, wykazali się postępami w pracy naukowej i przygotowaniu rozprawy doktorskiej oraz szczególnym zaangażowaniem w pracy dydaktycznej podczas studiów doktoranckich (w przypadku kolejnych lat studiów);

- zapomogę przyznawaną doktorantom, którzy z przyczyn losowych znaleźli się przejściowo w trudnej sytuacji materialnej.

Świadczenia przyznawane są przez uczelnie i jednostki naukowe na wnioski doktoranta na podstawie zasad określonych przez rektora, a w przypadku jednostek naukowych – dyrektora, w porozumieniu z samorządem doktorantów.

ADRESACI PROGRAMU: doktoranci odbywający studia doktoranckie prowadzone przez uczelnie publiczne i niepubliczne oraz jednostki naukowe.

KWOTA FINANSOWANIA: wysokość poszczególnych świadczeń określa uczelnia/jednostka naukowa w porozumieniu z samorządem doktorantów. Dotacja na pomoc materialną dla studentów i doktorantów, wynosząca łącznie 1 776 392 tys. zł (plan na 2016 r.), dzielona jest na poszczególne uczelnie i jednostki naukowe według reguły algorytmicznej określonej w rozporządzeniu MNiSW. Uczelnia może przeznaczyć na świadczenia pomocy materialnej dla doktorantów do 6% otrzymanej dotacji.

TERMIN SKŁADANIA WNIOSKÓW: ustalany przez uczelnię lub jednostkę naukową.

WIĘCEJ INFORMACJI: <http://www.nauka.gov.pl/szkolnictwo-wyzsze/pomoc-materialna-dla-doktorantow-w-roku-akademickim-2016-2017.html>

PRYZNAWANE PRZEZ MINISTRA NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO ORAZ INNYCH MINISTRÓW NADZORUJĄCYCH UCZELNIE I INSTYTUTY BADAWCZE

STYPENDIA MINISTRA ZA WYBITNE OSIĄGNIĘCIA

Celem stypendium ministra za wybitne osiągnięcia dla doktorantów jest wspieranie rozwoju naukowego wybitnie uzdolnionych doktorantów uczelni oraz instytutów badawczych. Może je otrzymać doktorant kształ-

cący się na studiach doktoranckich, mający wybitne osiągnięcia naukowe lub artystyczne związane ze studiami lub wybitne osiągnięcia w sporcie. Stypendium ministra za wybitne osiągnięcia przyznawane jest przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz innych ministrów nadzorujących uczelnie i instytuty badawcze. Finansowane jest z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister nadzorujący uczelnię lub instytut badawczy, z wyjątkiem stypendiów dla doktorantów uczelni wojskowych, które finansowane są z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego. Wniosek do właściwego ministra składa:

- rektor uczelni po zaopiniowaniu przez radę podstawowej jednostki organizacyjnej, a w przypadku uczelni nieposiadającej podstawowej jednostki organizacyjnej – przez senat uczelni,
- dyrektor instytutu badawczego po zaopiniowaniu przez radę naukową instytutu.

Wniosek o przyznanie stypendium dla studentów uczelni wojskowych jest rozpatrywany przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego i wymaga opinii Ministra Obrony Narodowej.

ADRESACI PROGRAMU: doktoranci odbywający studia doktoranckie prowadzone przez uczelnie publiczne i niepubliczne oraz instytuty badawcze.

KWOTA FINANSOWANIA: stypendium do 25 000 zł wypłacane jednorazowo (ustala Minister); w danym roku kalendarzowym może je otrzymać do 100 doktorantów.

TERMIN SKŁADANIA WNIOSKÓW: w roku akademickim 2016/2017 – do 15.10.2016 r.

WIĘCEJ INFORMACJI: <http://www.nauka.gov.pl/komunikaty/informacja-na-temat-stypendiow-ministra-za-wybitne-osiagniecia-dla-doktorantow-na-rok-akademicki-2016-2017.html>

DOFINANSOWYWANE Z FUNDUSZU POŻYCZEK I KREDYTÓW STUDENCKICH ZASILANEGO Z BUDŻETU PAŃSTWA

KREDYTY STUDENCKIE

Uczestnicy studiów doktoranckich mogą ubiegać się o niskooprocentowane kredyty studenckie z dopłatami do oprocentowania z budżetu państwa. Kredyty są udzielane przez banki komercyjne (PKO Bank Polski S.A., Bank PEKAO S.A., Bank Polskiej Spółdzielczości S.A., SGB-Bank S.A.) na cały okres studiów. Spłata kredytu następuje po upływie dwóch lat od daty ukończenia studiów i trwa przez okres równy dwukrotności liczby pobierania rat kredytu. Oprocentowanie stanowi połowę wysokości stopy redyskonta weksli NBP. Istnieje możliwość częściowego umorzenia spłaty kredytu oraz zawieszenia spłaty na okres do 12 miesięcy. Aby otrzymać kredyt, dochód na osobę w rodzinie doktoranta nie może być większy niż dochód określony przez Ministra na dany rok (w roku akademickim 2016/2017 – 2500 zł netto). Kredyt wymaga też odpowiedniego zabezpieczenia (poręczenia). W przypadku trudności można starać się o poręczenie Banku Gospodarstwa Krajowego lub Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

ADRESACI PROGRAMU: doktoranci uczelni i jednostek naukowych, którzy rozpoczęli studia wyższe (pierwszego stopnia lub jednolite magisterskie) przed ukończeniem 25. roku życia.

KWOTA FINANSOWANIA: 4000 zł, 6000 zł, 8000 zł lub 10 000 zł rocznie (w 10 miesięcznych ratach) przez okres studiów doktoranckich (maksymalnie 4 lata).

TERMIN SKŁADANIA WNIOSKÓW: w edycji 2017 – od 15 lipca do 20 października 2017 r.

WIĘCEJ INFORMACJI: <http://www.nauka.gov.pl/kredytystudenckie>

ORGANIZOWANE PRZEZ PREZESA POLSKIEJ AKADEMII NAUK

STYPENDIA ZA WYBITNE OSIĄGNIĘCIA NAUKOWE

Program skierowany jest do uczestników studiów doktoranckich prowadzonych przez instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk posiadających wybitne osiągnięcia naukowe. Stypendium jest finansowane z budżetu Akademii ze środków przekazywanych, w formie dotacji celowej, przez ministra właściwego do spraw nauki. Wniosek do Prezesa PAN o przyznanie stypendium składa dyrektor instytutu naukowego PAN po zaopiniowaniu przez radę naukową instytutu.

ADRESACI PROGRAMU: uczestnicy studiów doktoranckich w instytutach PAN. Kwota finansowania: wysokość stypendium nie może przekraczać 25 000 zł (nie więcej niż 10 stypendiów).

TERMIN SKŁADANIA WNIOSKÓW: do dnia 15 października.

WIĘCEJ INFORMACJI: http://instytucja.pan.pl/images/2016/decyzje/decyzja_12_2016/Decyzja_Nr_12_Prezesa_PAN_z_dnia_28_kwietnia_2016r.pdf

ORGANIZOWANE PRZEZ NARODOWE CENTRUM BADAŃ I ROZWOJU

PROGRAM LIDER

Przeznaczeniem programu LIDER jest zwiększanie kompetencji młodych naukowców w samodzielnym planowaniu i kierowaniu pracami badawczymi oraz w zarządzaniu własnym zespołem w trakcie realizacji projektów badawczych, których efekty mogą mieć zastosowanie praktyczne i posiadają potencjał wdrożeniowy.

ADRESACI PROGRAMU: naukowcy rozpoczynający karierę (do 35. roku życia), posiadający tytuł zawodowy magistra, magistra inżyniera bądź lekarza medycyny (tj. ukończone studia II stopnia), lub doktoranci i doktorzy, którzy posiadają stopień doktora nie dłużej niż 7 lat przed rokiem wystąpienia z wnioskiem o przyznanie środków finansowych. Wnioskodawca ma za zadanie pozyskać do współpracy jednostkę naukową z siedzibą w Polsce, która zatrudni kierownika projektu i członków jego zespołu badawczego.

KWOTA FINANSOWANIA: do 1,2 mln zł na projekt.

TERMIN SKŁADANIA WNIOSKÓW: od stycznia do marca (dzień rozpoczęcia i zakończenia zależy od edycji).

WIĘCEJ INFORMACJI: <http://ncbir.gov.pl/programy-krajowe/lider/lider-vii-edycja/>

▶ **PODNIESIENIE KOMPETENCJI KADRY DYDAKTYCZNEJ.** **PROGRAM OPERACYJNY WIEDZA EDUKACJA ROZWÓJ – PO WER**

Celem konkursu jest realizacja projektów podnoszących kompetencje młodej kadry dydaktycznej uczelni w zakresie innowacyjnych umiejętności dydaktycznych i informatycznych, w tym posługiwania się profesjonalnymi bazami danych i ich wykorzystania w procesie kształcenia, prowadzenia dydaktyki w języku obcym i zarządzania informacją.

ADRESACI KONKURSU: doktorzy oraz doktoranci (do 35. roku życia) uczelni będącej wnioskodawcą w konkursie, stanowiący kadrę dydaktyczną uczelni, tj.:

- nauczyciele akademicki w rozumieniu art. 108 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym;
- osoby, z którymi uczelnia zawarła umowy cywilnoprawne na prowadzenie dydaktyki na okres roku akademickiego, w ramach którego planowane jest dla tych osób wsparcie w projekcie.

KWOTA FINANSOWANIA: 50 000 000 zł.

TERMIN SKŁADANIA WNIOSKÓW: zależy od edycji. Najbliższy planowany: w lipcu 2017.

WIĘCEJ INFORMACJI: <http://www.ncbr.gov.pl/fundusze-europejskie/power/aktualnosci/>

INTERDYSCYPLINARNE PROGRAMY STUDIÓW DOKTORANCKICH. PROGRAM OPERACYJNY WIEDZA EDUKACJA ROZWÓJ – PO WER

Konkurs ma na celu wdrażanie projektów w zakresie tworzenia i realizacji wysokiej jakości:

- interdyscyplinarnych programów doktoranckich o zasięgu krajowym lub międzynarodowym;
- międzynarodowych programów studiów doktoranckich, przez podstawowe jednostki organizacyjne uczelni wspólnie z innymi jednostkami naukowymi;
- programów studiów doktoranckich, kluczowych dla gospodarki i społeczeństwa, wspierających innowacyjność kraju i zapewniających możliwość transferu/komercjalizacji rezultatów studiów doktoranckich.

Programy studiów doktoranckich realizowane w projekcie muszą zostać stworzone na podstawie programów wypracowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego we współpracy z przedstawicielami środowiska akademickiego oraz pracodawców w projekcie pozakonkursowym PO WER Opracowanie programów studiów doktoranckich o zróżnicowanych profilach.

ADRESACI KONKURSU: jednostki naukowe realizujące studia doktoranckie w ramach danej dyscypliny, którym w wyniku kompleksowej oceny jakości działalności naukowej lub badawczo-rozwojowej została przyznana co najmniej kategoria A (poziom bardzo dobry).

KWOTA FINANSOWANIA: 155 000 000 zł

TERMIN SKŁADANIA WNIOSKÓW: Tegoroczny nabór wniosków trwa od 1 lutego 2017 r. do 31 marca 2017 r.

WIĘCEJ INFORMACJI: <http://www.ncbr.gov.pl/fundusze-europejskie/power/aktualnosci/>

ORGANIZOWANE PRZEZ NARODOWE CENTRUM NAUKI

PROGRAM ETIUDA

Program stypendialny ETIUDA jest skierowany do doktorantów, którzy planują odbyć staż w zagranicznym ośrodku naukowym i zobowiązują się do obrony pracy doktorskiej w ciągu 12 miesięcy od zakończenia wypłacania stypendium.

ADRESACI PROGRAMU: osoby rozpoczynające karierę naukową, które wykazują się sukcesami w dotychczasowej działalności naukowej (mają wszczęty przewód doktorski w polskiej jednostce naukowej lub będą miały wszczęty przewód doktorski w polskiej jednostce naukowej do 30 czerwca roku danej edycji).

KWOTA FINANSOWANIA: 3000 zł miesięcznie przyznawane na 6–12 miesięcy. Finansowanie obejmuje ponadto koszty pobytu w zagranicznym ośrodku naukowym w kwocie 9000 zł miesięcznie (skorygowane o procentowy wskaźnik przypisany do każdego kraju) oraz podróży w obie strony w kwocie od 1000 do 10 000 zł.

TERMIN SKŁADANIA WNIOSEKÓW: od 15 grudnia do 15 marca.

WIĘCEJ INFORMACJI: <https://www.ncn.gov.pl/ogloszenia/konkursy/etiuda4>

PROGRAM PRELUDIUM

Konkurs jest przeznaczony dla osób rozpoczynających karierę naukową, które uczestniczą w projektach badawczych obejmujących badania podstawowe.

ADRESACI PROGRAMU: zespoły badawcze (maksymalnie trzyosobowe), w których kierownicy nie mają tytułu doktora, a osoba posiadająca stopień naukowy doktora habilitowanego lub tytuł naukowy występuje w roli opiekuna naukowego.

KWOTA FINANSOWANIA: 50 tys. zł na badania roczne, 100 tys. zł na badania dwuletnie lub 150 tys. zł na badania trzyletnie.

TERMIN SKŁADANIA WNIOSKÓW: 15 marca – 15 czerwca i 15 września – 15 grudnia.

WIĘCEJ INFORMACJI: <https://www.ncn.gov.pl/ogloszenia/konkursy/preludium12>

ORGANIZOWANE PRZEZ FUNDACJĘ NA RZECZ NAUKI POLSKIEJ

PROGRAM START

Program ma za zadanie wyróżnić i zachęcić do dalszej pracy naukowej najzdolniejszych młodych uczonych. Wnioski mogą obejmować prace badawczo-rozwojowe, czyli systematycznie prowadzone prace twórcze podjęte w celu zwiększenia zasobu wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie, jak również w celu znalezienia nowych zastosowań dla tej wiedzy.

Dodatkowo dla laureatów, którzy zgłosili we wniosku chęć odbycia wyjazdu do zagranicznego ośrodka naukowego, jest możliwość otrzymania stypendium wyjazdowego na pobyt w jednym lub dwóch ośrodkach badawczych. Co roku jeden laureat programu START otrzymuje także stypendium im. prof. Barbary Skargi, które ma wyróżniać badania odważnie przekraczające granice między różnymi dziedzinami nauki, otwierające nowe perspektywy badawcze i tworzące nowe wartości w nauce. W ramach programu START utworzono także Fundusz im. prof. Adama Sobiczewskiego, którego celem jest dofinansowanie wybranych stypendiów laureatów zajmujących się fizyką teoretyczną, matematyką i astronomią.

ADRESACI PROGRAMU: młodzi naukowcy (do 30. roku życia) – doktoranci lub doktorzy, którzy mają dorobek naukowy potwierdzony publikacjami. Wnioskodawcami w konkursie mogą być instytucje kształtujące kandydatów lub instytucje, w których kandydaci wykonują prace typu B+R.

KWOTA FINANSOWANIA: 28 000 zł rocznie dla laureatów i 36 000 zł rocznie dla laureatów wyróżnionych.

TERMIN SKŁADANIA WNIOSKÓW: 31 października 2017 r.

WIĘCEJ INFORMACJI: <http://www.fnp.org.pl/oferta/start/>

Tabela 5. Środki przeznaczone na konkursy adresowane przez MNiSW dla młodych naukowców w latach 2012–2016

Program	2012		2013		2014		2015		2016		Razem	
	liczba	kwota przyznana	liczba	kwota przyznana	liczba	kwota przyznana	liczba	kwota przyznana	liczba	kwota przyznana	liczba	kwota przyznana
stypendia dla wybitnych młodych naukowców	171	24 924 690	137	22 045 800	202	35 538 360	255	48 801 060	168	32 054 330	933	163 364 240
luventus plus	187	45 318 923	0	0	0	0	147	37 593 642	56	14 921 824	390	97 834 389
Diaamentowy Grant	100	17 460 056	90	16 554 635	86	15 696 907	78	14 228 761	83	15 804 043	437	79 744 402
Mobilność Plus	0	0	44	11 847 300	66	18 946 300	65	21 558 300	0	0	175	52 351 900
											1 935	393 294 931

Źródło: Opracowanie MNiSW

**NARODOWE CENTRUM NAUKI.
WSPARCIE DLA OSÓB
ROZPOCZYNAJĄCYCH
KARIERĘ NAUKOWĄ**

Narodowe Centrum Nauki (NCN) jest agencją wykonawczą, która finansuje badania podstawowe prowadzone w polskich jednostkach naukowych. Badania podstawowe to prace eksperymentalne lub teoretyczne podejmowane w celu zdobycia nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów.

Centrum regularnie ogłasza konkursy na projekty badawcze, stypendia i staże badawcze. Każdy badacz, niezależnie od wieku, posiadanego doświadczenia lub stopnia czy tytułu naukowego oraz uprawianej dyscypliny znajdzie w ofercie NCN konkurs dla siebie. Osoby rozpoczynające karierę naukową mogą się starać o finansowanie w konkursach skierowanych specjalnie do nich. Pełna oferta konkursowa obejmuje 14 typów konkursów.

OPUS – konkurs na projekty badawcze, w tym finansowanie zakupu lub wytworzenia aparatury naukowo-badawczej niezbędnej do realizacji tych projektów.

PRELUDIUM – konkurs na projekty badawcze realizowane przez osoby rozpoczynające karierę naukową nieposiadające stopnia naukowego doktora.

SONATA – konkurs na projekty badawcze realizowane przez osoby rozpoczynające karierę naukową posiadające stopień naukowy doktora, uzyskany w okresie od 2 do 7 lat przed rokiem wystąpienia z wnioskiem.

SONATA BIS – konkurs na projekty badawcze mające na celu powołanie nowego zespołu naukowego, realizowane przez osoby posiadające stopień naukowy lub tytuł naukowy, które uzyskały stopień naukowy doktora w okresie od 5 do 12 lat przed rokiem wystąpienia z wnioskiem.

HARMONIA – konkurs na projekty badawcze realizowane w ramach współpracy międzynarodowej.

MAESTRO – konkurs dla doświadczonych naukowców na projekty badawcze mające na celu realizację pionierskich badań naukowych, w tym interdyscyplinarnych, ważnych dla rozwoju nauki, wykraczających poza dotychczasowy stan wiedzy, których efektem mogą być odkrycia naukowe.

SYMFONIA – konkurs na międzydziedzinowe projekty badawcze realizowane przez wybitnych naukowców, których badania wyróżniają się najwyższą jakością, odważnym przekraczaniem granic pomiędzy różnymi dziedzinami nauki, przyczyniając się do tworzenia nowych wartości i otwierania nowych perspektyw w nauce.

ETIUDA – konkurs na stypendia doktorskie.

FUGA – konkurs na krajowe staże po uzyskaniu stopnia naukowego doktora.

POLONEZ – konkurs dla naukowców przyjeżdżających z zagranicy.

UWERTURA – konkurs na staże w zagranicznych zespołach naukowych, realizujących granty ERC.

SONATINA – konkurs na projekty badawcze realizowane przez osoby posiadające stopień naukowy doktora uzyskany do 3 lat przed rokiem wystąpienia z wnioskiem.

MINIATURA – konkurs na pojedyncze działania naukowe służące realizacji badań podstawowych.

BEETHOVEN – konkurs na polsko-niemieckie projekty badawcze z zakresu nauk humanistycznych, społecznych i o sztuce oraz wybranych dyscyplin nauk ścisłych i technicznych, realizowane przez zespoły polsko-niemieckie.

Wysoki poziom realizowanych projektów zapewnia dwuetapowa, środowiskowa procedura oceny wniosków, w której pod uwagę brana jest zarówno wartość pomysłu badawczego, jak i dorobku wykonawcy. Centrum monitoruje również przebieg finansowanych badań: przyjmuje i weryfikuje raporty roczne z projektów oraz przeprowadza kontrole w siedzibie jednostek realizujących badania.

ROZPOCZYNAJĄCY KARIERĘ NAUKOWĄ W KONKURSACH NCN

Zgodnie z obowiązkiem ustawowym Narodowe Centrum Nauki przeznacza co najmniej 20% środków pozostających w jego dyspozycji na wsparcie rozwoju osób rozpoczynających karierę naukową, tj. osób nieposiadających stopnia naukowego doktora lub osób, które nie wcześniej niż 7 lat przed rokiem wystąpienia z wnioskiem o przyznanie środków finansowych na badania naukowe lub prace rozwojowe uzyskały stopień naukowy doktora².

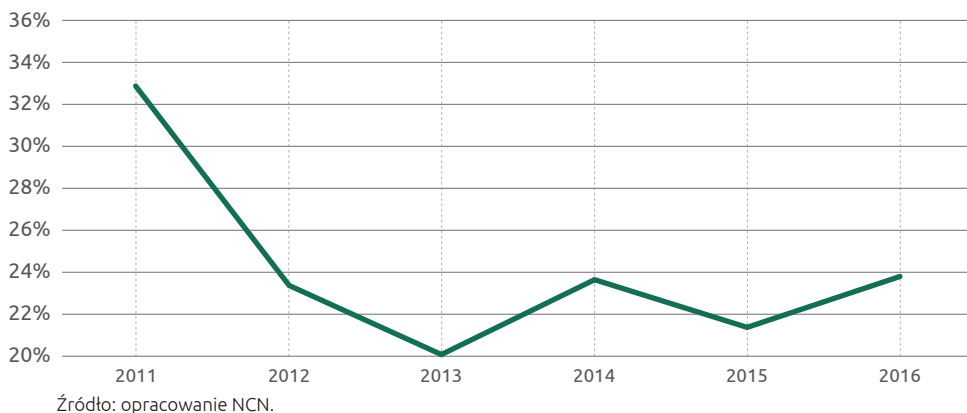
Z myślą o naukowcach rozpoczynających karierę badawczą utworzono konkursy, w których nie muszą oni rywalizować z bardziej doświadczonymi badaczami. Pod koniec 2016 r. wprowadzono zmiany w ofercie konkursowej i obecnie znajduje się w niej pięć konkursów skierowanych do osób, które stawiają pierwsze kroki na ścieżce badawczej: PRELUDIUM i ETIUDA – dla osób bez stopnia doktora, UWERTURA – na staże w zagranicznych zespołach badawczych oraz SONATINA i SONATA dla osób ze stopniem doktora. Konkursy SONATINA i UWERTURA zostały ogłoszone po raz pierwszy

² Do okresu tego nie wlicza się przerw związanych z urlopem macierzyńskim, urlopem na warunkach urlopu macierzyńskiego, dodatkowym urlopem macierzyńskim, dodatkowym urlopem na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopem ojcowskim, urlopem rodzicielskim lub urlopem wychowawczym, udzielonym na zasadach określonych w przepisach Kodeksu pracy albo z pobieraniem zasiłku chorobowego lub świadczenia rehabilitacyjnego w związku z niezdolnością do pracy, w tym spowodowaną chorobą wymagającą rehabilitacji leczniczej.

w grudniu 2016 r., więc nie dotyczą ich przedstawione poniżej zestawienia statystyczne. W grudniu 2015 r. natomiast po raz ostatni ogłoszono konkurs FUGA na staże podoktorskie w polskich jednostkach naukowych, którego wyniki ogłoszono w 2016 r.

W 2011 r. 34% łącznej kwoty przyznanej naukowcom na badania stanowiła kwota przeznaczona na badania w ramach konkursów dedykowanych osobom rozpoczynającym karierę naukową. Należy wziąć pod uwagę, że w pierwszym roku działalności Centrum w ofercie konkursowej znajdowały się jedynie cztery konkursy: HARMONIA, OPUS, PRELUDIUM oraz SONATA, z czego połowa (PRELUDIUM i SONATA) była skierowana do naukowców rozpoczynających karierę naukową. Rok później oferta konkursowa została poszerzona o trzy nowe typy konkursów, z czego tylko jeden (FUGA) adresowany był do osób rozpoczynających karierę badawczą. Stąd też odsetek kwoty przeznaczonej na wspieranie badań młodych naukowców spadł do 24%. W 2013 r. również odnotowano niewielki spadek, wprowadzono bowiem kolejny nowy konkurs dla doświadczonych naukowców; odsetek finansowania dla osób rozpoczynających karierę naukową wyniósł wtedy wymagane 20%. W latach 2014 i 2016 odsetek finansowania dla rozpoczynających karierę naukową utrzymywał się na poziomie 24%, natomiast w 2015 r. wyniósł 21%.

Wykres 12. Odsetek łącznej kwoty przyznanej naukowcom na badania, jaki stanowiła kwota przeznaczona na badania w ramach konkursów dedykowanych osobom rozpoczynającym karierę naukową w latach 2011–2016

W 2016 r. Narodowe Centrum Nauki ogłosiło 6 konkursów skierowanych do osób rozpoczynających karierę naukową. W konkursie PRELUDIUM 10 osoby bez stopnia naukowego doktora złożyły 1170 wniosków, z czego 290 otrzymało finansowanie na łączną kwotę prawie 30,5 mln zł. W konkursie PRELUDIUM 11 złożono 1196 wniosków. Kierownicy 360 skierowanych do finansowania projektów otrzymali na swoje badania ponad 38,5 mln zł.

W przeznaczonym dla osób do 7 lat po doktoracie konkursie SONATA 10 spłynęły 732 wnioski. 168 projektów na łączną kwotę ponad 62 mln zł zakwalifikowano do finansowania. W kolejnej edycji tego konkursu rozpoczynający swoją karierę naukowcy złożyli 757 wniosków, z czego 204 otrzymały finansowanie na łączną kwotę niemal 87 mln zł.

O stypendia doktorskie w konkursie ETIUDA 4 starało się 332 doktorantów. Możliwość pobierania stypendium otrzymało 128 osób, którym przyznano finansowanie w wysokości prawie 11 mln zł. W rozstrzygniętym w 2016 r. konkursie FUGA 5 o finansowanie ubiegało się 238 młodych doktorów, a 71 spośród nich uzyskało możliwość odbycia stażu w polskich jednostkach naukowych. Łączna wysokość finansowania w konkursie FUGA 5 wyniosła 32 mln zł.

Tabela 6. Konkursy dla naukowców rozpoczynających karierę naukową w 2016 r.

Konkurs	Liczba wniosków złożonych	Wysokość wnioskowanego finansowania [zł]	Liczba wniosków zakwalifikowanych	Wysokość przyznanego finansowania [zł]
PRELUDIUM 10	1 170	120 352 926	290	30 486 749
SONATA 10	732	248 018 475	168	62 093 337
ETIUDA 4	332	27 290 375	128	10 723 767
FUGA 5	238	104 986 390	71	32 009 028
PRELUDIUM 11	1 196	123 285 077	360	38 512 209
SONATA 11	757	296 644 474	204	86 728 166

Źródło: opracowanie NCN.

**POCZĄTKUJĄCY NAUKOWCY
W PROGRAMIE
HORYZONT 2020³**

³ Opracowanie przygotowane przez Krajowy Punkt Kontaktowy Programów Badawczych Unii Europejskiej.

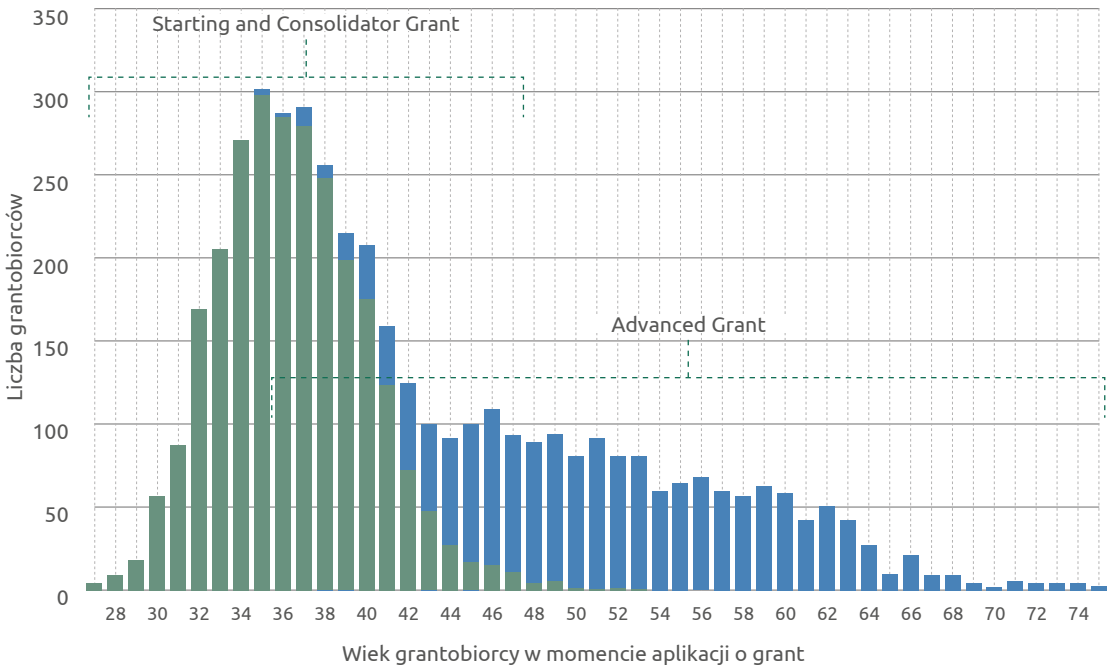
Program **Horyzont 2020** daje wiele możliwości młodym naukowcom uczestniczenia, jako członkowie zespołów, w kilku tysiącach różnego typu projektów finansowanych co roku przez Komisję Europejską. Ich udział jest szczególnie widoczny w filarze *Excellent science*, który ma na celu wzmocnienie jakości europejskiej bazy naukowej oraz podniesienie konkurencyjności badań naukowych i innowacji Unii Europejskiej w skali globalnej. Należy podkreślić, że program ten różnie definiuje młodych badaczy, zawsze jednak bierze pod uwagę doświadczenie naukowe, a nie wiek aplikujących o fundusze europejskie pracowników naukowych.

Oferty pracy dostępne w ramach finansowanych przez Horyzont 2020, szczególnie w ramach *Excellent Science*, są publikowane na europejskim **Portalu EURAXESS**⁴.

Najbardziej znanymi projektami powyższego priorytetu są granty przyznawane przez **Europejską Radę ds. Badań Naukowych** (European Research Council – ERC). Jak pokazują statystyki 7. Programu Ramowego (2007–2013), 65% grantów ERC (ogółem 4556) zostało przyznanych badaczom będącym na początkowym etapie swojej kariery naukowej. Starting Grant (adresowany do naukowców pomiędzy 2 a 7 lat po doktoracie) otrzymało w sumie 20 polskich naukowców, dziewięć z nich realizowało grant w Polsce. Po trzech latach realizacji programu Horyzont 2020, ten sam typ projektu otrzymało 13 polskich naukowców, z których pięciu realizuje go w polskich jednostkach. Liderzy grantów ERC otrzymują fundusze m.in. na stworzenie zespołów naukowych i zatrudnienie naukowców. Bardzo często są to doktoranci lub osoby posiadające stopień doktora. Jak podaje Komisja Europejska, ogółem przy realizacji tego typu projektów zatrudnionych zostało 15 000 doktorantów oraz naukowców tuż po doktoracie ze wszystkich krajów świata. Niestety brak jest danych odnośnie do liczby zatrudnionych osób z Polski w zespołach ERC, zarówno w Polsce, jak i za granicą.

⁴ <http://euraxess.eu> w zakładce *Jobs & Funding*.

Wykres 13. Wiek naukowców aplikujących do ERC w 7PR

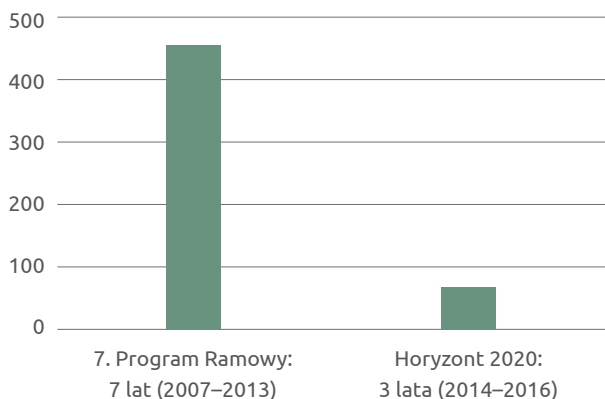
Źródło: Komisja Europejska.

Obszarem H2020, którego podstawowym celem jest wsparcie rozwoju kariery naukowców będących na różnych jej etapach, są Działania Marii Skłodowskiej-Curie. Komisja Europejska przewiduje, że budżet umożliwi sfinansowanie udziału w czterech głównych typach projektów MSCA około 65 tys. naukowców, z czego 25 tys. to mają być doktoranci należący do kategorii początkujących naukowców⁵. Do nich adresowane jest działanie Innovative Training Networks (ITN), czyli projekty badawczo-szkoleniowe realizowane przez konsorcja międzynarodowe, bardzo często z udziałem partnerów z sektora nieakademickiego. Początkujący naukowcy aplikują do biegnących projektów, spełniając warunki określone w zapytaniu

⁵ *Early-stage researchers* to naukowcy posiadający mniej niż 4 lata doświadczenia w realizacji prac badawczych, bez stopnia naukowego doktora. Kolejną kategorią są *Experienced researchers*, czyli naukowcy ze stopniem doktora lub przynajmniej 4-letnim doświadczeniem badawczym. W obu kategoriach wiek nie jest brany pod uwagę.

konkursowym. W 7. Programie Ramowym w projektach ITN wzięło udział 455 naukowców z Polski, a w programie Horyzont 2020 do tej pory 67 polskich doktorantów.

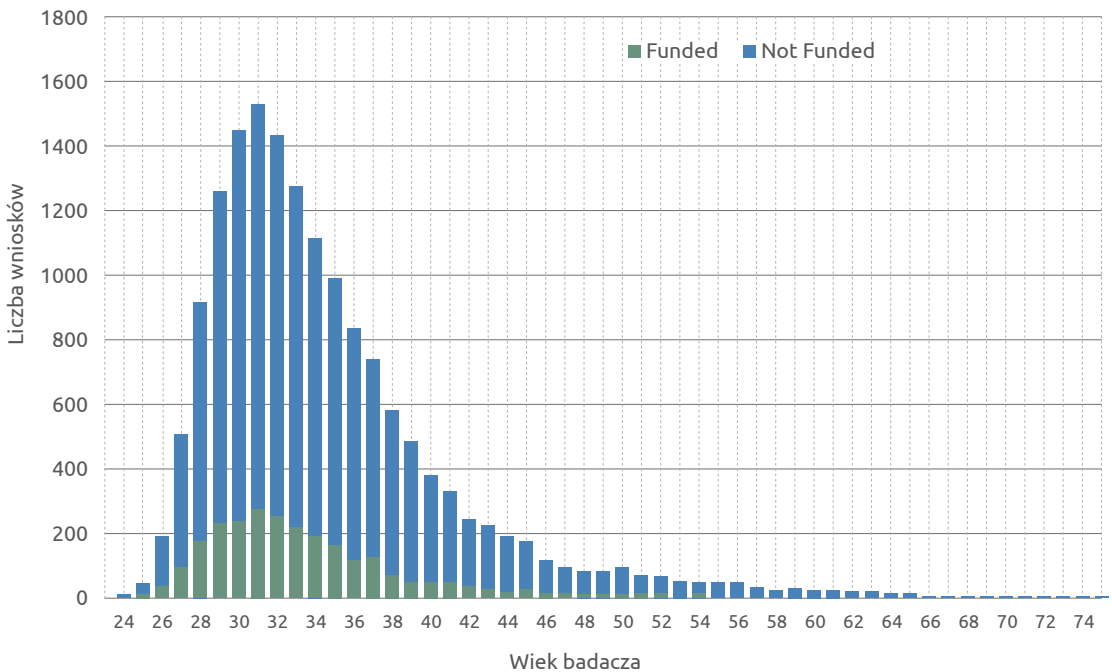
Wykres 14. Liczba początkujących naukowców zatrudnionych w projektach ITN

Źródło: opracowanie KPK PB UE.

Granty indywidualne Marii Skłodowskiej-Curie (IF, Individual Fellowships) są przeznaczone dla doświadczonych naukowców, którzy mogą realizować projekty zarówno w Europie, jak i w instytucjach pozaeuropejskich. W 7PR granty indywidualne otrzymało 233 polskich naukowców (niekoniecznie pracujących w polskich instytucjach), natomiast w H2020 do tej pory uzyskali oni 57 tego typu projektów. Większość grantów indywidualnych MSCA w pierwszych dwóch latach działania H2020 została przyznana naukowcom do 35. roku życia.

Wykres 15. Wiek naukowców aplikujących i otrzymujących indywidualne granty MSCA w latach 2014–2015

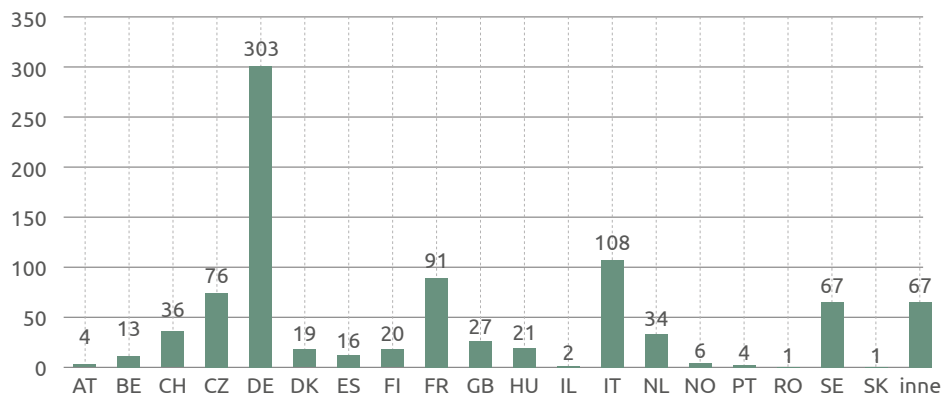
Źródło: Komisja Europejska.

Działania Marii Skłodowskiej-Curie finansują także programy studiów doktoranckich i programy przyznające granty indywidualne doświadczonym naukowcom (np. program POLONEZ realizowany przez NCN) w ramach akcji typu COFUND. KE przewiduje, że kilka tysięcy naukowców skorzysta z tej możliwości.

W Programie Infrastruktury Badawczej instytucje realizujące projekty udostępniają swoje infrastruktury (laboratoria, bazy danych, biblioteki, archiwa) wszystkim naukowcom, niezależnie od ich wieku i doświadczenia. Dostęp może być bezpośredni (wówczas naukowcy mają sfinansowaną podróż i pobyt oraz koszty użytkowania danej infrastruktury) lub wirtualny, w zależności od potrzeb. W latach 2007–2013 z takiej możliwości skorzystało 916 naukowców z Polski, z czego około 50% to byli młodzi naukowcy. Niestety dane dotyczące Programu Horyzont 2020 nie są jeszcze

opracowane. Oferty instytucji realizujących projekty i zapraszających naukowców do skorzystania z poszczególnych infrastruktur badawczych znajdują się na stronach projektu RICH: http://www.rich2020.eu/tas_calls%20

Wykres 16. Liczba naukowców polskich korzystających z infrastruktur udostępnionych przez inne kraje

Źródło: Dane Komisji Europejskiej dotyczące projektu RICH 2020.

Informacje na temat poszczególnych możliwości udziału w powyżej wspomnianych obszarach H2020 znajdują się na stronach Krajowego Punktu Kontaktowego Programów Badawczych UE. Szczególnie polecamy zakładkę Kariera i Mobilność⁶, na której znajdują się opisy opracowane działań H2020 dla różnych grup odbiorców oraz lista projektów realizowanych przez polskie instytucje i indywidualnych naukowców.

⁶ http://www.kpk.gov.pl/?page_id=17190

**OD ERASMUSA
DO ERASMUSA+
30 LAT ZMIAN – 30 LAT
DOBREJ PASSY**

Program Erasmus ma 30 lat. Świątowanie takiego jubileuszu skłania zarówno do refleksji nad dotychczasowymi działaniami oraz do ich podsumowań, jak i do nakreślenia planów na przyszłość. Efekty działania programu Erasmus sprawiły, że zyskał on uznanie Komisji Europejskiej. Stał się rozpoznawalną marką, która dała podstawę do budowania kolejnego programu w dziedzinie edukacji: programu Erasmus+.

➤ WYJAZDY STUDENTÓW I NAUKOWCÓW

Wymiany studenckie w ramach programu Erasmus oraz jego następcy, czyli programu Erasmus+, organizowane są w Europie już od 30 lat. Polacy z wyjazdów zagranicznych korzystają od roku 1998. W ciągu tych 18 lat liczba polskich studentów decydujących się na wyjazd edukacyjny wzrosła ponad dziesięciokrotnie – ze skromnych 1400 do ponad 14 000 osób wyjeżdżających każdego roku na erasmusowe stypendium. W sumie przez ten czas z wyjazdów skorzystało ok. 240 tysięcy polskich studentów i pracowników naukowych.

Gdyby wszyscy studenci, którzy skorzystali z programu Erasmus, mogli się dzisiaj spotkać, wypełniliby trybuny trzech stadionów, takich jak PGE Narodowy w Warszawie lub... utworzyliby miasto wielkości Rzeszowa!

Erasmus to również moda na studia w Polsce. W ramach programu przyjechało do nas ponad 93 tys. studentów z innych krajów. To tyle co liczba

mieszkańców Jaworzna, Słupska czy Grudziądza! Największą grupę przyjeżdżających do naszego kraju stanowią studenci z Hiszpanii (21% przyjeżdżających). Z kolei ulubionym przez polskich studentów krajem wyjazdu są Niemcy (19% studentów).

UMIĘDZYNARODOWIENIE UCZELNI

Wyjazdy studentów to jeden filar mobilności Erasmusa. Drugim są wyjazdy pracowników uczelni, zwłaszcza młodych naukowców. Z zagranicznej mobilności skorzystało w latach 2000–2016 ok. 60 tys. pracowników polskich uczelni. W tym czasie do Polski przyjechało ok. 30 tys. pracowników uczelni zagranicznych. Najpopularniejszym krajem wyjazdu polskich pracowników uczelni były Niemcy (13%). Najliczniejszą grupę przyjeżdżających stanowiły również osoby z uczelni niemieckich (15%).

Efekty zebranych przez nich doświadczeń oraz otwarcia się na różnorodność w nauce i poszerzania horyzontów badawczych przynoszą owoce w postaci rzeczywistego rozwoju polskiej nauki, uwarunkowanego wysokim poziomem jej umiędzynarodowienia. Bez tych doświadczeń i kontaktów uprawianie nauki byłoby jedynie uprawianiem teorii. Trudno sobie właściwie wyobrazić kształt dzisiejszego życia akademickiego w Polsce bez wyjazdów, inspirujących wymian międzynarodowych i rozwijających wielonarodowych projektów naukowych. A wszystko to... głównie dzięki programom Erasmus i Erasmus+.

NASZ BUDŻET

Budżet obecnego programu Erasmus + dla całej Europy to około 15 mld euro, z czego Polska w latach 2014–2016 otrzymała około 325 mln euro.

W Polsce połowę rocznego budżetu tego programu, czyli ok. 50 mln euro, wykorzystuje sektor Szkolnictwo wyższe. Pozostałe środki obejmują

sektory: Edukacja szkolna, Kształcenia i szkolenia zawodowe, Edukacja dorosłych oraz Młodzież. Przewiduje się, że w latach 2014–2020 z programu Erasmus+ w Polsce skorzysta w sumie 4 mln młodych Polaków, a połowę tej liczby będą stanowili studenci.

Erasmus to przede wszystkim mobilności i partnerstwa. Na cel finansowania mobilności Narodowa Agencja przeznaczyła ponad 1 mld euro. W latach 2008–2016 co czwarte euro przeznaczone na mobilność pochodziło ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach programów operacyjnych POKL i POWER (251 mln euro). Dzięki synergii Erasmusa z EFS mogły zostać zrealizowane liczne wartościowe projekty, a rok 2017 jest rokiem podwójnego jubileuszu: Erasmus świętuje swoje 30-lecie, a EFS obchodzi 60-lecie. Z kolei dofinansowanie przyznane na partnerstwa w latach 2008–2016 wyniosło 533 mln euro.

PROJEKTY I PLANY

Patrząc na historię i potencjał programu Erasmus, można powiedzieć, że z sukcesem zrealizowaliśmy wiele interesujących przedsięwzięć. Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, stawiająca sobie za główny cel umiejętność i całościowe wspieranie różnych ogniw systemu edukacji, to jedna z niewielu w Polsce instytucji z tak ogromnym doświadczeniem w zarządzaniu edukacyjnymi programami europejskimi. Wiarygodność Fundacji przełożyła się na zaufanie, jakim ją obdarzono, powierzając jej funkcję Narodowej Agencji Programu Erasmus+ na lata 2014–2020. Czas świętowania jubileuszu jest doskonałą okazją do tego, by Państwu – Uczestnikom i Beneficjentom programu – podziękować. Wasze wsparcie i zaufanie pozwala nam budować organizację ambitnie patrzącą w przyszłość. Takie jubileusze zobowiązują.

Nasz dorobek to nie tylko zrealizowane przez Państwa projekty. To również różnego rodzaju wydawnictwa tradycyjne i elektroniczne. Corocznie wydajemy sprawozdania, raporty, opracowania tematyczne i monografie,

publikacje Eurydice. Dysponujemy czytelnią, w której można znaleźć ponad 500 publikacji.

Na podstawie tych zasobów powołaliśmy wydawnictwo FRSE, które pod jedną nazwą połączy wszystkie inicjatywy edytorskie, pozwoli na stałe podnoszenie jakości publikacji, otworzy się na nowe treści i grupy odbiorców. Już dzisiaj zapraszamy wszystkich zainteresowanych do współpracy.

W planach mamy rozwój kolejnego kluczowego obszaru działalności Fundacji: prac analityczno-badawczych. Zgromadzone przez nas dane chcemy wykorzystywać do badania zmian w polskiej edukacji oraz stanu umiędzynarodowienia polskiej nauki. Fundacja z sukcesem bierze już udział w międzynarodowych i krajowych projektach badań edukacyjnych, m.in. we współpracy z innymi Narodowymi Agencjami programu Erasmus+ oraz zagranicznymi instytutami badawczymi.

Jesteśmy przekonani, że solidnie zebrane dane i dogłębne ich analizy są fundamentem w świadomej dyskusji na temat rozwoju polityki edukacyjnej. Dlatego otwarcie archiwów oraz postawienie na rozwój analityczno-badawczy jest priorytetem naszej pracy na kolejne lata.

▶ DOBRE PRAKTYKI DOWODEM SUKCESU

FRSE aktywnie uczestniczy w badaniach wpływu oraz rezultatów programu Erasmus+ poprzez regularną ewaluację szkoleń, warsztatów i spotkań informacyjnych. Wiemy, że wśród naszych beneficjentów znajdują się organizacje i osoby, które zasługują na miano Inspiratorów. Najlepszych nagradzamy w naszych konkursach. Już dzisiaj zapraszamy Państwa do zgłaszania inicjatyw, które zasługują na miano dobrych praktyk.

Nasz coroczny konkurs EDUinspiracje, EDUinspirator, EDUinspiracje-Media jest okazją do tego, by nagrodzić najbardziej wartościowe projekty dofinansowywane przez FRSE. Doceniamy nie tylko organizacje, ale również osoby, które w sposób szczególny angażują się w działania edukacyjne. Dzięki takim projektom i osobom inspirujemy się nawzajem

i motywujemy do kolejnych działań. Z kolei dzięki mediom wzrasta zainteresowanie programem Erasmus.

EDUinspiracje to także cykl regionalnych konferencji, których celem jest pokazanie, w jaki sposób skutecznie i efektywnie można wykorzystać fundusze europejskie na realizację zadań oświatowych. Odwiedziliśmy już 6 miast, a przed nami kolejne spotkania.

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji organizuje w Polsce konkurs European Language Label (Europejski znak innowacyjności w dziedzinie nauczania i uczenia się języków obcych). Spośród zgłaszanych inicjatyw nagradzamy i promujemy te, które są innowacyjne, różnorodne i zachęcają do nauki języków obcych.

Problematykę edukacji językowej podejmuje wydawane przez Fundację czasopismo „Języki Obce w Szkole”, w 2015 roku wpisane na listę punktowanych czasopism naukowych MNiSW, co jest dla nas szczególnym wyróżnieniem.

Z roku na rok dynamiczny rozwój odnotowuje także platforma eTwinning. Coraz większa liczba zarejestrowanych szkół, nauczycieli i projektów, coraz ciekawsze materiały dydaktyczne świadczą o ogromnej potrzebie uczenia się i szukania inspiracji.

Jubileusz Erasmusa jest powodem do naszej dumy i wspólnego świętowania sukcesów programu tworzącego przestrzeń dla wielu ciekawych i różnorodnych projektów, których granice wyznaczają jedynie granice kreatywności i pasji ich Uczestników i Beneficjentów. Minione lata pokazały, że takie granice właściwie nie istnieją.

**WYSTĄPIENIE
TEMATYCZNE**

CAREER PATHS IN VARIOUS ACADEMIC CULTURES

HOW WELL DO UNIVERSITIES INTEGRATE BRAINS ON THE MOVE AND BRAINS FROM THE CLOUD?

By **Lauritz B. Holm-Nielsen**, President of the EuroScience, Executive Director
of the Sino-Danish Center for Education and Research

ABSTRACT

The main resource for a country's endogenous growth is its human and cultural capital (Romer, 1990) and universities play a very important role in maintaining and building this resource (Boulton, G. and C. Lucas, 2008). That role, however, is changing rapidly as the demands on universities become increasingly complex and challenging (Holm-Nielsen, 2015).

The key components of a higher education system are its human capital, funding structures, governance framework, institutional landscape and its research and study programs. Universities, particularly in open and competitive economies, face increasing competition for talent and resources as well as pressure from politicians and society in general to produce better (more employable) graduates and better (more innovative and usable) research in less time on less public funding (Ritzen et al, 2014). This paper attempts to highlight some of the issues and outlines a few of the trends facing European universities today.

BACKGROUND FOR HIGHER EDUCATION REFORMS IN EUROPEAN COUNTRIES

Europe's higher education landscape is in many ways unique. It is by far the most diversified higher education "system" in the world and, especially

due to the Bologna process, EU's Erasmus programs and framework programs such as Horizon 2020 the most integrated system known. This being said, the European Higher Education Area suffers from having to integrate a diversity of over-regulated systems. Some of these systems have been reformed and are among the leading systems of the world, some systems are deeply rooted, conservative and unreformed, and others are younger and at a much less advanced level of maturity.

Therefore, responses to challenges must reflect local circumstances. This means that any analysis of university reforms and adaptation must necessarily address the specificities within each national context.

Nordic countries and the Netherlands have small open economies, dependent on a highly trained workforce, high levels of trust, and tight social safety nets. One of the strategic tools employed by these countries has been to constantly set higher targets for educational achievements: In this context they have expanded access to higher education from already high levels of participation and they have developed a variety of efficiency measures as well as quality assurance systems. An integral component of these processes has been to reform governance and funding systems. From a financial point of view the overarching purpose was to ensure lower costs per students without loss of quality.

In the Nordic countries, mass universities is a reality. In Finland, participation in higher education (tertiary) is more than 65%, In Norway, Sweden and Denmark more than 60%. In Denmark, a particularly large subset of students in higher education are enrolled in post graduate (master) programs (29%), and graduation at the masters level is approaching 25% of the cohort. Because mass higher education and research systems in the Nordic countries are highly integrated, the efficiency gains from lower per-student costs could easily be shifted towards meeting increased demands for research and innovation activities (Barcelona targets). To a large extent falling per-student income for the universities has been offset by increasing and diverse funding for such activities. On the research side, competitive and performance based funding systems have been put in place.

This development has set the scene for experimentation within the higher education system in order to accommodate elite students within mass institutions.

The mobility of advanced human capital is one of the most important factors for successful insertion into the global knowledge exchange system. It seems that sometimes it is easier for European advanced human capital to move to other regions than to recruit such brains to Europe. Because the European “market” is too slow, too compartmentalized and has too many bottlenecks,. This is disadvantageous for the European innovation system as a whole and certainly for universities. No institution is better than the sum of its human capital. Universities are to a large degree shaped by institutional recruitment policies, faculty development programs and incentives systems. Unfortunately many institutions have very traditional, locally biased, recruitment procedures and career partways, which favour “more of the same”. In some cases recruitment procedures may be controlled by older faculty and local unions. How well do universities integrate brains on the move and brains from the cloud?

prof. Lauritz B. Holm-Nielsen

➤ BIOGRAPHY

Lauritz B. Holm-Nielsen is the Executive Director of the Sino-Danish Center (SDC). He was the Rector of Aarhus University from 2005-2013, is High Level Advisor to the Senior Management Group at Aarhus University (AU), and is Chairman of the Danish National Nature Fund. He is President of Euro-Science, and member of the Governing Board of Gothenburg University.

Throughout his career he has been member of and chaired numerous councils, boards and advisory bodies in higher education and research, and in his own academic field, biology and the environment. In addition, he has been dedicated to international development.

He was Vice President of the European University Association (EUA), Chairman of the Nordic University Association, Vice Chairman of Universities Denmark, Board Member of the Danish National Research Foundation, Rector of the Danish Research Academy, Chairman of the Danish Natural Science Research Council and the Danish Council for Development Research. Lauritz B. Holm-Nielsen was member of the Danish Prime Minister's Growth Forum and member of the Africa Commission, Vice-Chairman of the Danish Research Commission, and member of several OECD expert review teams and other international review and advisory panels on higher education and research.

Lauritz B. Holm-Nielsen is Mag. Scient. (Magister Scientiarum) in botany from AU (1971) and was Dean of the Faculty of Science at AU (1976–79) before he became professor at P. Universidad Católica, Quito, Ecua-

dor (1979–81). Lauritz B. Holm-Nielsen has spent 18 years working abroad, 12 of these as Lead Specialist at the World Bank in Washington D.C. (1993–2005).

SCIENTIFIC WORK

Leader of fieldwork in Ecuador 1968, 73, 79, 80, 81, 82, 83, 84, and 86. Plant collections: 23,000 (Ecuador) deposited in Quito, and in several major international herbaria (Paris, Madrid, London, Hamburg, Stockholm, Copenhagen, Aarhus, New York, Missouri).

**TEMATYKA
PANELI**

PANEL I:

ŚCIEŻKI KARIERY W RÓŻNYCH KULTURACH AKADEMICKICH

ROZWÓJ ŚCIEŻEK KARIERY AKADEMICKIEJ – *CASE STUDY*: HOLANDIA, NIEMCY, WŁOCHY

MODERATOR: prof. **Agnieszka Zalewska**

Instytut Fizyki Jądrowej PAN

PANELISTA 1: prof. **Karl Ditttrich**, Przewodniczący Holenderskiej Konferencji Rektorów, Przewodniczący Holendersko-Flamandzkiej Komisji Akredytacyjnej (2005–2012), Wiceprzewodniczący Europejskiej Komisji Akredytacyjnej (2008–2012)

PANELISTA 2: prof. **Alexander Wöll**, Rektor Uniwersytetu Europejskiego Viadrina we Frankfurcie nad Odrą

PANELISTA 3: prof. **Grażyna Ptak**, Instytut Zootechniki Państwowego Instytutu Badawczego, Università degli Studi di Teramo

ABSTRAKT

Polska ścieżka kariery naukowej, wspólna dla uczelni i instytutów badawczych, bazuje na doktoracie, habilitacji i nadaniu tytułu naukowego profesora przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Na ogół te etapy kariery akademickiej powiązane są ze stanowiskami adiunkta, profesora nadzwyczajnego bez tytułu i z tytułem oraz profesora zwyczajnego. Prawo nadawania stopni doktora i doktora habilitowanego mają wybrane rady wydziałów oraz wybrane rady naukowe instytutów uczelnianych i innych instytutów badawczych. Cały proces rozwoju polskiej kadry naukowej nadzoruje Centralna Komisja do Spraw Stopni i Tytułów.

Jak w porównaniu z polskimi rozwiązaniami wyglądają ścieżki rozwoju kadry akademickiej w Holandii, Niemczech i we Włoszech? Co jest mocną a co słabą stroną rozwiązań stosowanych w tych krajach? Jak różne rozwiązania wpisują się w światowe trendy i czy uwzględniają szybkie zmiany cywilizacyjne, a w szczególności fakt, że żyjemy w czasach rewolucji informatycznej? Czy prowadzone są lub planowane prace mające na celu zmianę obecnie stosowanych rozwiązań?

▶ PYTANIA DO DYSKUSJI

- Jak wyglądają ścieżki kariery akademickiej w Holandii, Niemczech i we Włoszech? Jakie są mocne i słabe strony stosowanych w tych krajach rozwiązań? Czy istnieją, a jeśli tak, to jakie, etapy pośrednie między doktoratem a tytułem profesora?
- Jak stosowane rozwiązania wpisują się w międzynarodowe trendy?
- Czy stosowane rozwiązania uwzględniają szybkie zmiany cywilizacyjne, a w szczególności fakt rewolucji informatycznej?
- Jaką rolę w ścieżkach kariery naukowej w poszczególnych krajach odgrywa współpraca międzynarodowa?
- Czy prowadzone są lub planowane prace mające na celu zmianę obecnie stosowanych rozwiązań?
- Jak kształtuje się rozwój kadry naukowej w instytucjach badawczych w porównaniu z uczelniami i jak wygląda współpraca tych dwu rodzajów instytucji?
- Kto nadaje i kto ostatecznie zatwierdza stopnie i tytuły naukowe?

➤ BIOGRAFIE PANELISTÓW

prof. Karl Dittrich

Karl Dittrich (1952) is President of the Dutch Association of Universities since December 2012. He studied political sciences at Leiden University and completed a doctoral dissertation on municipal elections. Later he was a researcher at Maastricht University, where he became a member of the Executive Board in 1986 and President in 1994. His presidency of the Accreditation Organisation of the Netherlands and Flanders (NVAO) lasted from 2005 until 2012. This organisation is an independent accreditation organisation tasked with providing an expert and objective assessment of the quality of higher education in the Netherlands and Flanders. From 2008 until 2012 Karl Dittrich was Vice-President of the Board of ENQA, the European Network of Quality Assurance Agencies.

Karl Dittrich is best characterized as a people manager: "I need people around me to succeed. The red thread in my work in higher education has been to connect people and enhance their potential." As the president of the Dutch Association of Universities, Karl aims to preserve and enhance the autonomy of the Dutch universities. Karl: "We should be proud of our excellent achievements in education and research."

prof. Alexander Wöll

Alexander Wöll, prof. dr hab., president of European University Viadrina Frankfurt (Oder). Studied German studies, History, and Slavic studies in Munich, Berlin, and Moscow. After defending his doctoral dissertation in 1997, went on to work – under a fellowship programme of the Humboldt Foundation – as a researcher at Charles University in Prague. Having earned his habilitation (postdoctoral degree) in 2006 at the University of Regensburg, started working at the University of Oxford. In 2008, he became professor of East and West Slavic Studies at the University of Greifswald, which position he gave up in 2014 to take on his current role. He is the president of the German Association of Ukrainists (DAU). Author of numerous publications.

prof. Grażyna Ptak

Prof. **Grażyna Ptak** jest specjalistą w dziedzinie embriologii. Kieruje Działem Biotechnologii Rozrodu Zwierząt Instytutu Zootechniki Państwowego Instytutu Badawczego w Krakowie. Od 2013 roku jest też zatrudniona na stanowisku profesora nadzwyczajnego w Instytucie Genetyki i Hodowli Zwierząt PAN w Jastrzębcu k. Warszawy. Tytuł doktora nauk biologicznych otrzymała na Uniwersytecie Jagiellońskim, promotorem pracy doktorskiej był prof. dr hab. Marian Tischner. Ponad 20 lat pracowała we Włoszech, gdzie obroniła pracę habilitacyjną oraz otrzymała tytuł profesora fizjologii zwierząt. Od 2005 roku wykłada embriologię na Uniwersytecie w Teramo (od roku 2016 na urlopie bezpłatnym). Jest stypendystą British Council, Royal Society i Cooperation in Science and Technology (COST). Odbyła liczne staże, między innymi w Babraham Institute (Cambridge), CNRS (Montpellier), Roslin Institute (Edynburg) oraz North Dakota State University (USA).

Jest laureatką ERC Starting Grant – programu IDEAS dotyczącego badań funkcji łożyska w patologiach rozwoju ciąży. Obecnie kieruje dużym projektem europejskim (H2020-TWINN-2015 o wartości 1 182 500 EUR). Prof. Ptak wspiera też badania wielośrodkowe – kieruje pakietem zadań w projekcie siódmego programu ramowego FECUND (Research and Innovation Programme, na kwotę 3 mln EUR). Aktualnie bierze czynny udział w trzech europejskich programach COST, tworzących sieć ponad 100 ekspertów z 21 krajów. Poprzednio, w latach 2006–2014, kierowała projektami finansowanymi przez British Council oraz włoskie ministerstwo nauki. Jest współzałożycielką spin-off na Uniwersytecie w Teramo, działającego

w sektorze biotechnologii produkcji modeli transgeniczných do badań medycznych.

Prof. Ptak jest ekspertem Komisji Europejskiej w programach Marie Skłodowska-Curie Action (MSCA) oraz Research and Innovation Staff Exchange (RISE) w H2020, a poprzednio w 7PR. Jest powoływana do grona ekspertów ministerialnych Włoch (Ministero dell’Istruzione, dell’Università e della Ricerca) i Portugalii (The Portuguese Public Funding Agency for R&D) oraz Wielkiej Brytanii (Wellcome Trust), zapraszana na liczne konferencje i seminaria naukowe w Wielkiej Brytanii, Niemczech, Stanach Zjednoczonych, we Włoszech, a także w Polsce. Wypromowała 8 doktorów na Uniwersytecie w Teramo.

Autorka ponad 50 publikacji (w czasopismach amerykańskich oraz angielskich), cytowanych 1255 razy (H index = 19). Dorobek prof. Ptak obejmuje publikacje w najbardziej prestiżowych czasopismach naukowych, jak „Nature Biotechnology” i „PNAS”. W czerwcu 2016 roku za sukcesy w ramowych programach badawczych i innowacyjnych Unii Europejskiej została nominowana do prestiżowej Nagrody Kryształowej Brukselki. We wrześniu 2016 roku została powołana na członka rady programowej Narodowego Kongresu Nauki; w radzie koordynuje prace grupy tematycznej: Umiędzynarodowienie – szansa i wyzwanie dla szkolnictwa wyższego i nauki. Od grudnia 2016 roku jest członkiem Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.

PANEL II:

**ŚCIEŻKI KARIERY I ROZWÓJ MŁODEJ KADRY
NAUKOWEJ W KONTEKŚCIE USTAWY 2.0**MODERATOR: prof. **Aleksander Bobko**

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego

PRZEDSTAWICIEL ZESPOŁU 1: prof. **Marek Kwiek**, Dyrektor Centrum Studiów nad Polityką Publiczną, kierownik Katedry UNESCO Badań Instytucjonalnych i Polityki Szkolnictwa Wyższego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

PRZEDSTAWICIEL ZESPOŁU 2: prof. **Hubert Izdebski**, Sekretarz Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów – wiceprzewodniczący Komitetu Nauk Prawnych PAN

PRZEDSTAWICIEL ZESPOŁU 3: dr hab. **Arkadiusz Radwan**, Prezes Instytutu Allerhanda

ABSTRAKT

Ostatniego dnia stycznia br. mija termin przekazania przez trzy zespoły pracujące nad propozycjami założeń do Ustawy 2.0 ostatecznych projektów do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Katowicka konferencja programowa poprzedzająca Narodowy Kongres Nauki odbywa się więc w momencie, w którym można już skonfrontować ze sobą konkretne propozycje rozwiązań dotyczących jednego z kluczowych aspektów systemu szkolnictwa wyższego i nauki, tj. ścieżek kariery akademickiej oraz warunków rozwoju młodych naukowców. Przedstawiciele zespołów zaprezentują propozycje rozwiązań dotyczące m.in. systemu uprawnień do nadawania

stopni naukowych i tytułu naukowego, kształcenia doktorantów czy spraw pracowniczych.

▶ PYTANIA DO DYSKUSJI

- Jakie są proponowane przez zespoły rozwiązania dotyczące systemu uprawnień do nadawania stopni naukowych i tytułu naukowego: podmiotu uprawnień, kryteriów ich przyznawania, przyszłości habilitacji oraz ewentualnej roli Centralnej Komisji w systemie?
- Jakie pomysły służące podniesieniu jakości kształcenia doktorantów są przewidziane w projektach założeń przygotowywanych przez Zespół?
- Jakie są proponowane zmiany systemowe mające na celu wzrost jakości i poprawę warunków pracy pracowników akademickich?

PANEL III:

SYSTEM UPRAWNIEN DO NADAWANIA STOPNI NAUKOWYCH I TYTUŁU NAUKOWEGO

MODERATOR: prof. **Jakub Fichna**

Uniwersytet Medyczny w Łodzi, Przewodniczący Akademii
Młodych Uczonych Polskiej Akademii Nauk 2012–2016

PANELISTA 1: dr hab. **Magdalena Król**, Szkoła Główna Gospodarstwa
Wiejskiego

PANELISTA 2: prof. **Anetta Undas**, Uniwersytet Jagielloński,
Collegium Medicum

PANELISTA 3: dr **Adam Szot**, Rada Młodych Naukowców,
Instytut Rozwoju Szkolnictwa Wyższego

PANELISTA 4: dr **Jacek Lewicki**, Wiceprezes Fundacji Młodej Nauki,
Szkoła Główna Handlowa

ABSTRAKT

Dyskusja w ramach panelu skoncentruje się na zagadnieniach związanych z obecnie istniejącym systemem nadawania stopni i tytułu naukowego, w tym na zakresie uprawnień rad wydziałów i rad naukowych instytutów, również w odniesieniu do roli Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów. Paneliści przedyskutują także możliwe oraz konieczne zmiany, dotyczące między innymi zakresu kontroli systemu przez aparat urzędniczy i ciała naukowe. Ponadto przeanalizują, czy zachodzi potrzeba dostosowania hierarchii stopni i tytułów do uwarunkowań społecznych i systemowych.

PYTANIA DO DYSKUSJI

- Doktorat – czy istnieje konieczność modyfikacji zasad nadawania stopnia doktora?
- Uprawnienia jednostek vs kontrola odgórna – czy istnieje potrzeba?
- Samodzielność naukowa – kryteria oceny, potrzeba zachowania lub modyfikacji procedur związanych z nadaniem stopnia doktora habilitowanego, kwestia zaangażowania rad wydziałów / rad instytutów, kwestia udziału Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów.
- Tytuł profesora – czy jest konieczny? W jaki sposób odnieść ów tytuł do uwarunkowań panujących w nauce na świecie? Jakie powiązania z tytułem profesora należy wprowadzić (jeśli należy) w odniesieniu do systemu zatrudniania na uczelniach i w instytutach?
- Aparat administracyjny vs ciała naukowe w procedurach nadawania stopni i tytułu.
- Czy obecnie obowiązująca hierarchia stopni i tytułów ulega deprecjacji i denominacji?
- Czy obecnie obowiązująca hierarchia stopni i tytułów wymaga dostosowania do uwarunkowań społecznych i systemowych?

PANEL IV:

ROZWÓJ MŁODYCH NAUKOWCÓW: STUDIA DOKTORANCKIE I KARIERA PO DOKTORACIE

MODERATOR: prof. **Łukasz Szumowski**

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa
Wyższego

PANELISTA 1: prof. **Zbigniew Błocki**, Dyrektor Narodowego Centrum Nauki

PANELISTA 2: dr **Justyna Możejko-Ciesielska**, Rada Młodych Naukowców

PANELISTA 3: mgr inż. **Michał Gajda**, Przewodniczący Krajowej Reprezentacji
Doktorantów

PANELISTA 4: **Tomasz Tokarski**, Przewodniczący Parlamentu Studentów RP

ABSTRAKT

Optymalne warunki rozwoju młodej kadry naukowej są kluczem do podniesienia poziomu i zwiększenia międzynarodowej rozpoznawalności polskiej nauki. Studia doktoranckie prowadzone w obecnej formule są często postrzegane jako niesprzyjające wysokiej jakości prowadzonych badań naukowych. Umasowienie, widoczne zwłaszcza w niektórych dziedzinach nauki, nierzadko przypadkowo dobrane elementy programu studiów, bariery dla interdyscyplinarności badań prowadzonych przez doktorantów, brak kontroli jakości, niski poziom samych prac doktorskich i recenzji – to tylko niektóre grzechy wymieniane przez krytyków wiodącej w polskim systemie ścieżki dojścia do doktoratu.

Wyzwaniem dla polityki publicznej jest również stworzenie odpowiednich ram dla rozwoju młodych naukowców po doktoracie. Jednym z problemów jest późny średni wiek (mimo bardzo powolnego obniżania się), w którym uzyskuje się stopień doktora habilitowanego (46 lat). Oznacza

to, że polscy naukowcy uzyskują status samodzielnego naukowca po okresie najbardziej wzmożonej aktywności naukowej.

Podczas panelu dyskusyjnego przedstawiciele Narodowego Centrum Nauki, młodych doktorów, doktorantów oraz studentów będą wspólnie zastanawiać się nad rozwiązaniami dotyczącymi karier młodych naukowców, sprzyjającymi doskonałości naukowej.

▶ PYTANIA DO DYSKUSJI

- Jak sprawić, aby kształcenie doktorantów i wymagania stawiane w przewodach doktorskich odpowiadały wysokim standardom jakości? Czy realizacja programu doktoratu w formule grantu promotorskiego sprzyjałaby podniesieniu jakości pisanych doktoratów, opartych na wynikach badań przedstawianych w cytowanych publikacjach?
- Jak spowodować, aby polscy badacze mieli szanse w młodym wieku osiągać samodzielność naukową i aktywnie uczestniczyć w tworzeniu polskiej nauki?
- Jak z perspektywy doświadczeń Narodowego Centrum Nauki doskonałość naukowa obecna jest wśród doktorantów, doktorów i doktorów habilitowanych?
- Jak powinna wyglądać formuła staży podoktorskich, realizowanych (ewentualnie obowiązkowo) poza uczelnią, w której uzyskało się stopień doktora?
- Jak z perspektywy studenta – osoby stojącej przed wyborem określonej ścieżki kariery – powinna wyglądać ścieżka kariery akademickiej, aby była ona nie mniej atrakcyjna od wizji pracy zawodowej poza uczelnią?

SEMINARIA

SESJA I:

DYDAKTYCZNA ŚCIEŻKA KARIERY AKADEMICKIEJ

MODERATOR: **dr Dobromir Dziewulak**

Uniwersytet Warszawski

ABSTRAKT

Nie jest żadną tajemnicą, że od chwili umasowienia szkolnictwa wyższego w powszechnej opinii studentów i środowiska akademickiego poziom nauczania nie zadowala ani jednych, ani drugich. Ze smutkiem trzeba przyznać, że króluje edukacja „instant”, czyli łatwa, kompleksowa i szybka w obsłudze, skupiona przede wszystkim na dostarczaniu pakietu wiedzy i informacji pozwalających szybko i skutecznie wykształcić określone kompetencje. Niestety nie ma tu miejsca na głębszą interakcję z wykładownicą, ponieważ celem nie jest odkrywanie i poszukiwanie, a jedynie szybkie i sprawne przekazywanie materiału, na jaki zgłoszono zapotrzebowanie.

Jak wybrnąć z tego impasu?

To oczywiście, że najbardziej oczekiwanym modelem pracownika akademickiego jest połączenie kreatywnego badacza i inspirującego wykładowcy.

W teorii sprawa jest prosta, ale dlaczego w praktyce tak trudno połączyć dobre badania z dobrą dydaktyką?

Zastanawiające, że jedna z najprostszych zasad zarządzania, w myśl której „każdy powinien robić to, co potrafi najlepiej”, nie działa w polskich realiach uniwersyteckich. Zamiast korzystać z zapatu i innowacyjności badaczy oraz dydaktyków, tracimy ich niezwykły potencjał – zarówno naukowy, jak i dydaktyczny.

PYTANIA DO DYSKUSJI

- Dlaczego w polskim szkolnictwie uniwersyteckim, poza nielicznymi wyjątkami, mamy do czynienia z przedziwną przypadłością – udawaniem dydaktycznym i naukowym?
- Dlaczego wspaniali wykładowcy, których interesuje nauczanie, najczęściej udają, że prowadzą badania i publikują, a wspaniali naukowcy, których całym życiem jest prowadzenie badań, udają, że uprawiają dydaktykę akademicką?
- Skąd wykładowcy akademicy mają wiedzieć, jak uczyć?
- Czy można uczyć studentów, nie mając wcześniejszego doświadczenia nauczycielskiego?
- Dlaczego nie sprawdza się umiejętności i predyspozycji dydaktyka, a sprawdza się predyspozycje naukowca (badacza)?
- Dlaczego wykładowcy, których zajęcia oceniane są bardzo wysoko przez studentów, nie mogą liczyć na przedłużenie umowy o pracę lub na nagrody, podczas gdy naukowcy uzyskujący granty pewni są zatrudnienia i dodatkowo stawiani za wzór pracownikom uczelni?
- Dlaczego wykładowcom na etatach dydaktycznych zwiększa się pensum (jakby nie musieli się dokształcać), a pracownikom naukowym się je zmniejsza (by jeszcze więcej czasu poświęcali na badania)?

SESJA II:

INTERDYSCYPLINARNOŚĆ ŚCIEŻEK KARIERY

MODERATOR: **prof. Bartosz Brożek**

Uniwersytet Jagielloński

ABSTRAKT

„Interdyscyplinarność” to bardzo modne słowo. Mamy interdyscyplinarne instytuty naukowe, projekty grantowe, panele w Europejskiej Radzie ds. Badań Naukowych (ERC) i Narodowym Centrum Nauki, a wreszcie niezliczone zachęty, by podejmować wysiłek badawczy właśnie w duchu interdyscyplinarności. Trudno się temu dziwić – żyjemy wszak w czasach pogłębiającej się specjalizacji nauki i fragmentaryzacji wiedzy. Nierzadko zdarza się, że fizykowi lub biologowi trudno jest zrozumieć metody stosowane w sąsiednim laboratorium.

Seminarium składać się będzie z dwóch części: krótkiego wykładu wprowadzającego i dyskusji z publicznością.

PYTANIA DO DYSKUSJI

- Czym jest „interdyscyplinarność”, skoro ma być remedium na bólczki współczesnej nauki?
- Czy każdy projekt badawczy, w którym korzysta się z metod i teorii wypracowanych w dwóch różnych dyscyplinach naukowych, zasługuje na miano „interdyscyplinarnego”?
- Czy interdyscyplinarnego podejścia do rozwiązywania problemów naukowych można się nauczyć, a jeśli tak, to czy warto to robić?

SESJA III:

**MODEL KARIERY AKADEMICKIEJ
A ZRÓŻNICOWANIE DYSCYPLIN NAUKI I SZTUKI****MODERATOR: prof. Antoni Cygan**

Rektor Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach,
Przewodniczący Konferencji Rektorów Uczelni Artystycznych

ABSTRAKT

Podczas seminarium poruszone zostaną poniższe zagadnienia.

- Komplementarność nauki i sztuki oraz badań naukowych i twórczości artystycznej. Znaczenie tych zapisów w przededniu ogłoszenia treści nowej ustawy.
- Zmiany legislacyjne w procesie przeprowadzania postępowań naukowych. Habilitacja – zalety i niedoskonałości obecnego procedowania.
- Studia doktoranckie czy alternatywny model kształcenia młodych kadr naukowych?
- Zróżnicowanie dyscyplin w obszarze sztuki – uczelnie muzyczne, plastyczne oraz teatralno-filmowe, a także zjawisko międzyobszarowości.
- Dorobek naukowo-artystyczny jako element podstawowy w przebiegu kariery akademickiej.
- Znaczenie terminowości w prowadzeniu ścieżki awansów naukowych oraz potencjalne zagrożenia ze strony doktoratów i habilitacji wdrożeniowych.
- Finansowanie uczelni – koszty postępowań oraz problem drugiego miejsca pracy.
- Uczelnie artystyczne a wydziały artystyczne w uczelniach nieartystycznych.

PYTANIA DO DYSKUSJI

- Jak skutecznie odzwierciedlić relację sztuki do nauki w aktach prawnych regulujących obszar kształcenia w szkolnictwie wyższym?
- W jaki sposób skutecznie parametryzować osiągnięcia w poszczególnych dyscyplinach obszaru sztuki (sztuki muzyczne, sztuki plastyczne, sztuki teatralno-filmowe)?
- Czy można podejmować próby optymalizacji przebiegu kariery akademickiej?
- Jak podkreślić specyfikę uczelni artystycznych w odniesieniu do wydziałów artystycznych, działających w strukturach uniwersyteckich (poza uczelniami artystycznymi)?

SESJA IV:

**WYZWANIA ETYCZNE W ZWIĄZKU Z KARIERĄ
NAUKOWĄ**MODERATOR: **prof. Ewa Małecka-Tendera**

Konwent Rzeczników, Rektor Śląskiego Uniwersytetu
Medycznego w Katowicach 2008–2012, Przewodnicząca
Konferencji Rektorów Akademickich Uczelni Medycznych
2008–2012

ABSTRAKT

Etos jest to realizowany i obowiązujący w grupie społecznej, społeczności czy kategorii społecznej zbiór idealnych określonych wzorów kulturowych (ideałów). Wynikające z norm reguły działania są charakterystyczne dla określonych kultur czy kategorii zawodowych (etos nauczyciela akademickiego, lekarza, prawnika). Dzięki zaangażowaniu w przestrzeganie reguł uwidaczniają się wartości etyczne danej grupy i jej postrzeganie przez pozostałe grupy społeczne.

W preambule do *Kodeksu etyki pracownika naukowego* podkreśla się etyczną i społeczną odpowiedzialność naukowców za przestrzeganie standardów rzetelności i uczciwości w pracy naukowej. Jednakże obecny, oparty na parametryzacji system oceny pracy naukowej stawia ogromne wyzwania zarówno pracownikom naukowym, jak i jednostkom ich zatrudniającym. Powszechność w stosowaniu bibliometrycznych wskaźników efektywności naukowej w postaci liczby opublikowanych artykułów, punktacji impact factor (IF), indeksu cytowań czy liczby prezentacji na zjazdach naukowych stanowi często nieodpartą pokusę do sztucznego zwiększania swojego dorobku poprzez publikowanie częściowych wyników badań w kilku pracach, wielokrotne publikowanie tych samych wyników w różnych

opracowaniach czy też nieuzasadnione współautorstwo publikacji. Kolejnym wyzwaniem dla samodzielnego pracownika naukowego jest recenzowanie projektów, publikacji lub dorobku naukowego innych naukowców. Recenzje te są w większości jawne i uzasadnione odrzucenie projektu lub negatywne zrecenzowanie dorobku naraża recenzenta na nieprzychylność środowiska, z którego dane prace pochodzą. Mimo zapisu w Kodeksie etyki, iż nieuzasadnione recenzje pozytywne są równie naganne jak nieuzasadnione recenzje negatywne, dość powszechnym zjawiskiem jest pisanie tzw. recenzji grzecznościowych, w których wymienienie szeregu negatywnych aspektów pracy kończy się ostateczną pozytywną jej oceną.

Odpowiedzialność za postępowanie z ujawnionymi przypadkami nierzetelności naukowej spada na pracodawcę naukowca, czyli na uczelnie, instytuty i centra badawcze.

▶ PYTANIA DO DYSKUSJI

- Czy obecny system okresowej oceny pracowników naukowych powinien zostać zmodyfikowany i dostosowany do dyscypliny naukowej, którą dany pracownik reprezentuje?
- Jak zreformować recenzowanie publikacji i dorobku naukowego przy uwzględnieniu możliwego konfliktu interesów?
- Czy obecna procedura uzyskiwania stopni i tytułów naukowych spełnia oczekiwania osób o nie aplikujących i osób recenzujących dorobek?
- Czy uczelniane komisje dyscyplinarne działają w sposób umożliwiający eliminowanie nierzetelności naukowej?

SESJA V:

**KONKURSY ORAZ KRYTERIA AWANSU KADRY
AKADEMICKIEJ**MODERATOR: **prof. Leszek Kaczmarek**Instytut Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego PAN,
Członek Rady Narodowego Centrum Nauki**ABSTRAKT**

Konkursy i kryteria awansu kadry akademickiej nie wydają się obecnie w Polsce sensownie powiązane, a powinny. W bliskich mi dziedzinach badań (nauki przyrodnicze) w krajach o najwyższym poziomie nauki zwykle wszystkie stanowiska naukowe są osiągane drogą konkursów, począwszy od statusu doktoranta, poprzez staż podoktorski i wreszcie profesurę różnych szczebli (od prowadzenia małej grupy badawczej do kierownictwa zakładu). Zasadniczy warunek stanowi tu oczywiście ograniczona podaż tych stanowisk oraz dużo większy na nie popyt. Można uznać, że taka sytuacja jest pożądana w warunkach merytokracji i wymogów nowoczesnego prowadzenia badań naukowych oraz zarządzania nimi. Co więcej, znamy w Polsce przykłady takiego funkcjonowania awansu i okazują się one nader efektywne – prowadzą do badań naukowych na najwyższym poziomie. Uważam, że niezbędnym warunkiem skutecznego wprowadzenia takiego schematu awansu naukowego w Polsce jest zdefiniowana liczba stanowisk każdego rodzaju (etatyzacja). Warto się zastanowić, czy obecne wyznaczniki awansu kadry akademickiej (np. habilitacja, profesura państwowa, a nie lokalna, ocena parametryczna) są właściwe.

PYTANIA DO DYSKUSJI

- Co to jest kariera naukowa?
- Jaką rolę odgrywa habilitacja i czy powinna być utrzymana?
- Jaką funkcję pełni tytuł profesorski i czy powinien być utrzymany?
- Co zrobić, aby konkursy na stanowiska akademickie były wiarygodne?
- Czy jest możliwa rzetelna ocena „peer review” ograniczona do Polski?

SESJA VI:

MOBILNOŚĆ PRACOWNIKÓW DYDAKTYCZNYCH W PROGRAMIE ERASMUS+ JAKO NARZĘDZIE ROZWOJU MŁODEJ KADRY NAUKOWEJ. KORZYŚCI I WYZWANIA DLA UCZESTNIKÓW I INSTYTUCJI

MODERATORZY: Beata Skibińska i Dorota Rytwińska

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

ABSTRAKT

Seminarium przygotowuje Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, pełniąca rolę Narodowej Agencji programu Erasmus+. Seminarium poprowadzą: Beata Skibińska – zastępca Pionu Szkolnictwa Wyższego – oraz Dorota Rytwińska – koordynator Zespołu Mobilności Erasmus+ Szkolnictwo Wyższe.

Wystąpienia stanowiące wstęp do dyskusji pomiędzy uczestnikami seminarium zostaną przygotowane przez pracowników Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (Zespół Erasmus+ Szkolnictwo Wyższe) oraz przedstawicieli uczelni aktywnie wykorzystujących program Erasmus+ jako narzędzie rozwoju młodych pracowników nauki, w szczególności pod kątem ich przygotowania do prowadzenia zajęć dydaktycznych dla międzynarodowych grup studentów.

Podczas seminarium zostanie zaprezentowana bogata oferta programu Erasmus+ dla szkolnictwa wyższego (poza mobilnością), który umożliwia włączanie się młodej kadry naukowej w inicjatywy międzynarodowe służące poprawie jakości kształcenia i prowadzenia powiązanych z kształceniem badań naukowych. Takie możliwości stwarza udział w edukacyjnych projektach wielostronnych typu: Partnerstwa strategiczne, Sojusze na rzecz wiedzy, Budowanie potencjału w szkolnictwie wyższym w krajach partnerskich.

Podczas seminarium jego organizatorzy będą mieli możliwość zebrania odpowiedzi uczestników na pytanie o to, czy polskie uczelnie w optymalny sposób wykorzystują program Erasmus+ do rozwoju własnej kadry naukowo-dydaktycznej.

▶ PYTANIA DO DYSKUSJI

- W jaki sposób zagraniczna mobilność pracowników uczelni wspiera rozwój ich kariery naukowo-dydaktycznej?
- Komu wyjazdy zagraniczne są bardziej potrzebne – młodym czy bardziej doświadczonym pracownikom naukowo-dydaktycznym?
- Jak udział w międzynarodowych projektach edukacyjnych wpływa na rozwój kadry naukowo-dydaktycznej?
- W jaki sposób polskie uczelnie wykorzystują program Erasmus+ do wzmacniania potencjału naukowo-dydaktycznego własnych pracowników?

SESJA VII:

BEZPIECZEŃSTWO SOCJALNE W ROZWOJU KARIERY NAUKOWEJ: WYNAGRODZENIA, STOSUNEK PRACY, SPRAWY SOCJALNE, DOSKONALENIE ZAWODOWE, MENTORING

MODERATOR: dr hab. Krzysztof Walczak

Uniwersytet Warszawski

ABSTRAKT

Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego kadry akademickiej nie jest celem samym w sobie, ale warunkiem niezbędnym dla właściwego wypełniania przez nauczycieli akademickich obowiązków związanych z pracą na uczelni. Przedmiotem dyskusji powinna być odpowiedź na pytanie: Jakie narzędzia należy wykorzystać, aby zmotywować pracowników akademickich do pracy? Osią rozważań będą rozwijane od wielu lat w doktrynie zarządzania personelem teorie motywacji, w tym zwłaszcza opracowana przez Abrahama Masłowa piramida potrzeb oraz stworzony przez Fredericka Herzberga dwuczynnikowy model, i możliwość ich wdrażania w realiach polskich uczelni wyższych. Równocześnie poddane zostaną ocenie możliwości lub też konieczność większego wykorzystania w zarządzaniu personelem uczelni praktyk stosowanych w biznesie, w tym sposobów szeroko rozumianego wynagradzania.

PYTANIA DO DYSKUSJI

- Jakie formy zatrudnienia należy stosować na uczelniach w związku z wyzwaniami współczesnego rynku pracy?

- W jaki sposób należy kształtować wynagrodzenie za pracę kadry akademickiej w kontekście realizacji zasad wynagradzania: ekwiwalentności, niedyskryminacji, rynkowości oraz partykularyzmu?
- Co powinno być przedmiotem działalności socjalnej wobec pracowników naukowych i w jaki sposób powinna być ona prowadzona?
- Na czym ma polegać kariera naukowa – czy należy ją wiązać z zatrudnieniem w jednym czy też w wielu ośrodkach akademickich?

SESJA VIII:

PROFESURA ORAZ STAN SPOCZYNKU JAKO MODEL ZAKOŃCZENIA KARIERY NAUKOWEJ

MODERATOR: **prof. Maciej Żylicz**

Prezes Zarządu Fundacji na rzecz Nauki Polskiej

ABSTRAKT

W wielu krajach UE, w których PKB na jednego mieszkańca jest wielokrotnie wyższy niż w Polsce, wiek przejścia na emeryturę profesorów jest precyzyjnie uregulowany prawnie i taki sam, jak wiek przejścia na emeryturę osób z innych grup zawodowych. Jednocześnie rozbudowany system emerytalny zapewnia profesorom świadczenia w wysokości porównywalnej z wynagrodzeniem uzyskiwanym w ostatnich latach pracy. W Polsce to przede wszystkim wysokość świadczeń jest przyczyną blokowania etatów na uczelniach przez profesorów – niektórzy z nich chcieliby przejść na emeryturę, pod warunkiem że byłaby ona godna.

PYTANIA DO DYSKUSJI

- Parę lat temu powstała idea, aby profesorowie, podobnie jak generałowie lub sędziowie, przechodzili w określonym wieku w stan spoczynku, uzyskując świadczenia w wysokości porównywalnej z wysokością ich ostatniej pensji. Czy powinno być to rozwiązanie docelowe, czy może tylko przejściowe?
- Czy w naszym systemie nadal powinien istnieć tytuł profesora nadany przez Prezydenta RP jako zwieńczenie kariery akademickiej, czy

raczej karierę akademicką kończyłoby zatrudnienie naukowca na etacie profesora w wyniku otwartego konkursu na uczelni?

- Dlaczego profesorowie tytularni w przypadku wprowadzenia dla nich możliwości przejścia w stan spoczynku mają być wraz z generałami i sędziami uprzywilejowani w stosunku do odchodzących na emeryturę osób z innych grup zawodowych?

SESJA IX:

 **RÓWNOŚĆ SZANS I PŁCI W KARIERZE
AKADEMICKIEJ**MODERATOR: **dr Anna Budzanowska**

Dyrektor Generalny Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

 ABSTRAKT

Obraz środowiska naukowego utrwalony na podstawie badań i analiz przedstawia świat zhierarchizowany i zamknięty w schematach. Tymczasem paradoksalnie w wymiarze społecznym i ekonomicznym nauka to obszar przełomów i wyzwań o znaczeniu strategicznym. Ponadto wymaga coraz liczniejszych zespołów badawczych. Dlatego, szukając nowych modeli rozwoju karier zawodowych naukowców, czy wyznaczając nowe ramy regulacji prawnych, warto zastanowić się nad wprowadzeniem standardów, które osłabią różne formy widocznych dyskryminacji.

Seminarium o równości szans w karierze akademickiej to zaproszenie do dyskusji o barierach, które ograniczają rozwijanie się największego kapitału nauki, jakim jest człowiek.

 PYTANIA DO DISKUSJI

Definiując ten obszar zagadnień, rozmawiać będziemy o micie Hypatii Aleksandryjskiej, legendzie Nawojki, efekcie Matyldy w kontekście *Glass Ceilling INDEX*. Będziemy szukać odpowiedzi na pytania:

- Jak określić balans pomiędzy tworzeniem szans a poszukiwaniem doskonałości?
- Dlaczego mentoring i coaching są ważne dla rozwoju kariery?

- Czy sukces w *high heel race* zarezerwowany jest tylko dla mężczyzn?
- Czy perspektywa Marsa nie jest zbyt jednostronna do recenzowania świata?
- Jaki katalog działań i zachęt zmobilizuje środowisko naukowe do zmian?

SESJA X: **HABILITACJA: PRZESZKODA CZY POMOC
W ROZWOJU NAUKOWYM?****MODERATOR: dr hab. Aneta Pieniądz**

Obywatele Nauki

 ABSTRAKT

Habilitacja dzieli środowisko naukowe. Z jednej strony, zwolennicy jej likwidacji uznają ją za anachroniczną i nieprzystającą do modelu kariery w nauce międzynarodowej, gdzie o pozycji naukowca decyduje skuteczna rywalizacja na odkrycia, granty i publikacje. Z drugiej strony, habilitacja jest przez wielu postrzegana jako zaporą przed zalaniem nauki w Polsce bylejąkością – zgodnie z założeniem, że powinna pełnić rolę certyfikatu jakości naukowej. W obecnej postaci habilitacja nie spełnia jednak oczekiwanej projakościowej funkcji, stała się przede wszystkim administracyjną procedurą.

Podniesienie wymagań wobec habilitanta i ich dostosowanie do specyfiki dziedzinowej, ograniczenie prawa do nadawania habilitacji tylko do najlepszych jednostek, zakaz przeprowadzania procedury habilitacyjnej przed radą macierzystego wydziału, odejście od powiązania habilitacji z zatrudnieniem czy wzmocnienie roli Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów jako instytucji czuwającej nad jakością – to tylko niektóre z propozycji zmian.

 PYTANIA DO DYSKUSJI

- Jak ulepszyć procedurę habilitacji, jeśli ma ona nadal pozostać etapem drogi naukowej?
- W jaki sposób zapewnić wysoką jakość habilitacji?

**NARODOWY
KONGRES
NAUKI**

KALENDARIUM 2017

I

Konferencja programowa „Ścieżki kariery akademickiej i rozwój młodej kadry naukowej”

TERMIN: **26–27 stycznia 2017 r.**

(czwartek, piątek)

Uniwersytet Śląski w Katowicach

II

Konferencja programowa „Doskonałość naukowa – jak równać do najlepszych”

TERMIN: **23–24 lutego 2017 r.**

(czwartek, piątek)

Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu we współpracy z PAN

III

Prezentacja trzech konkursowych projektów założeń do Ustawy 2.0

TERMIN: **1 marca 2017 r.**

(środa)

Politechnika Warszawska

Konferencja programowa „Doskonałość edukacji akademickiej – jak przeorientować uczelnie na jakość kształcenia?”

TERMIN: **29–30 marca 2017 r.**

(środa, czwartek)

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

IV

Konferencja programowa „Zróżnicowanie modeli uczelni i instytucji badawczych – kierunek i instrumenty zmian”

TERMIN: 26–27 kwietnia 2017 r.

(środa, czwartek)

Politechnika Gdańska

V

Konferencja programowa „Finansowanie nauki i szkolnictwa wyższego”

TERMIN: 25–26 maja 2017 r.

(czwartek, piątek)

Politechnika Łódzka we współpracy z Uniwersytetem Łódzkim

VI

Konferencja programowa „Ustrój i zarządzanie w szkolnictwie wyższym”

TERMIN: 19–20 czerwca 2017 r.

(poniedziałek, wtorek)

Uniwersytet Warszawski

IX

**NARODOWY
KONGRES
NAUKI**

TERMIN: 19–20 września 2017 r.

(wtorek, środa)

MIEJSCE: Centrum Kongresowe ICE Kraków

KONSTITUCJA DLA NAUKI ZMIANY SYSTEMOWE W NAUCE I W SZKOLNICTWIE WYŻSZYM

DLACZEGO NKN?

1. Polska nauka w ostatnich latach nie zmniejsza dystansu dzielącego ją od światowej czołówki. Zbyt wolno rozwija się także współpraca między nauką a gospodarką. Znacząca liczba najzdolniejszej polskiej młodzieży wybiera studia lub karierę naukową za granicą, co często prowadzi do trwałej emigracji potrzebnych krajowi talentów.
2. Od początku lat dziewięćdziesiątych wzrostowi aspiracji edukacyjnych towarzyszył wyż demograficzny, czego efektem było umasowienie kształcenia, kosztem jego jakości i silne zaangażowanie pracowników naukowych w dydaktykę kosztem badań.
3. Na kondycji badań naukowych odcisnęły swoje piętno także lata niskich nakładów, zarówno z funduszy publicznych, jak i ze źródeł prywatnych.
4. W ostatnich latach powstała nowa infrastruktura badawcza i dydaktyczna, ale wiele uczelni w innych krajach rozwija się szybciej niż polskie.

W efekcie polskie uczelnie zajmują niskie pozycje w międzynarodowych rankingach akademickich (jedyne UJ i UW lokowane są w piątej setce Academic Ranking of World Universities). Widoczne są słabości w zakresie zdolności do konkurowania o prestiżowe międzynarodowe granty badawcze, czy nieodpowiadająca naszym aspiracjom i potencjałowi liczba przełomowych osiągnięć w badaniach podstawowych, stosowanych i wdrożeniach.

5. Powyższe zjawiska wywołują w środowisku akademickim potrzebę zmian, pojawiają się diagnozy, koncepcje rozwoju nauki i szkolnictwa wyższego, pomysły szczegółowych rozwiązań różnych problemów.
6. Dla uniknięcia przez Polskę tzw. pułapki średniego rozwoju fundamentalne znaczenie ma zdecydowane przyspieszenie rozwoju szkolnictwa wyższego, badań naukowych i ich gospodarczego wykorzystania w duchu doskonałości naukowej, wysokiej jakości kształcenia i przy zachowaniu fundamentalnych wartości akademickich, którymi są wolność badań naukowych i wolność nauczania.
7. Odpowiedzią na wyzwania rozwojowe i wolę zmian muszą być reformy instytucji życia akademickiego w Polsce, obejmujące:
 - a) regulacje prawne,
 - b) instrumenty finansowe,
 - c) instrumenty administracyjne polityki nauki i szkolnictwa wyższego.
8. Poważna reforma w duchu doskonałości naukowej i edukacyjnej jest możliwa jedynie we współpracy ze środowiskiem akademickim.
9. Forum dla tej współpracy będzie Narodowy Kongres Nauki w Krakowie we wrześniu 2017 roku, poprzedzony cyklem 9 konferencji programowych, od października 2016 roku w kolejnych ośrodkach akademickich w kraju. W toku tych konferencji przedyskutowane zostaną najważniejsze

problemy i wyzwania, przed którymi stoi nauka i szkolnictwo wyższe, w tym propozycje rozwiązań ustawowych opracowywane przez trzy niezależne zespoły w ramach projektu Ustawa 2.0.

10. Wytypowane obszary debaty to:

- a) Umiędzynarodowienie – szansa i wyzwanie dla polskich uczelni,
- b) Rozwój humanistyki – co i jak zmieniać w naukach społecznych i humanistycznych w Polsce,
- c) Współpraca nauki z gospodarką i administracją dla rozwoju innowacyjności,
- d) Ścieżki kariery akademickiej i rozwój młodej kadry naukowej,
- e) Doskonałość naukowa – jak równać do najlepszych,
- f) Doskonałość edukacji akademickiej – jak przeorientować uczelnie na jakość kształcenia,
- g) Zróżnicowanie modeli uczelni i instytucji badawczych – kierunek i instrumenty zmian,
- h) Finansowanie nauki i szkolnictwa wyższego,
- i) Ustrój i zarządzanie w szkolnictwie wyższym.

Narodowy Kongres Nauki stanowił będzie podsumowanie debaty tocznej na konferencjach programowych. Podczas kongresu zaprezentowany zostanie projekt założeń do nowej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Narodowy Kongres Nauki poza ustawą zajmie się też przeglądem potencjału badawczego Polski oraz priorytetami i narzędziami polityki w zakresie nauki i szkolnictwa wyższego.

Włącz się do dyskusji

Więcej info: www.nkn.gov.pl

Projekt Narodowy Kongres Nauki obejmuje 9 konferencji programowych organizowanych od października 2016 r. do czerwca 2017 r. oraz Kongres (19–20 września 2017 r.).

KONFERENCJE PROGRAMOWE ZREALIZOWANE W 2016 r.

Umiejdzynarodowienie – szansa i wyzwanie dla polskich uczelni

20–21 października 2016 r.

WSPÓŁORGANIZATOR:

Uniwersytet Rzeszowski

Rozwój humanistyki: co i jak zmieniać w naukach społecznych i humanistycznych w Polsce

24–25 listopada 2016 r.

WSPÓŁORGANIZATOR:

**UNIWERSYTET
MIKOŁAJA KOPERNIKA
W TORUNIU**

Współpraca nauki z gospodarką i administracją dla rozwoju innowacyjności

8–9 grudnia 2016 r.

WSPÓŁORGANIZATOR:

Politechnika Wrocławska

RADA PROGRAMOWA NARODOWEGO KONGRESU NAUKI

W kształtowaniu debaty programowej i kongresu Ministra wspiera Rada Narodowego Kongresu Nauki – zespół doradczy składający się z przedstawicieli polskiego środowiska akademickiego, reprezentujących dyscypliny naukowe i układ geograficzny polskiej nauki. Funkcję przewodniczącego sprawuje prof. dr hab. Jarosław Górniak.

SKŁAD RADY NARODOWEGO KONGRESU NAUKI

prof. dr hab. Halina Abramczyk
prof. dr hab. Wiesław Banyś
prof. dr hab. inż. Grzegorz Benysek
dr hab. Barbara Będowska-Sójka
prof. dr hab. Andrzej Białas
prof. dr hab. Włodzimierz Bolecki
ks. prof. dr hab. Paweł Bortkiewicz TChr
prof. dr hab. Janusz Marek Bujnicki
s. prof. dr hab. Barbara Chyrowicz SSpS
dr Marek Cygan
prof. dr hab. Piotr Czauderna
prof. dr hab. Tomasz Dietl
prof. dr hab. Krzysztof Diks
dr hab. Maciej Duszczyk
prof. dr hab. Jerzy Duszyński
prof. dr hab. inż. Mirosława El Fray
dr hab. n. med. Jakub Fichna, prof. nadzw. UM w Łodzi
dr hab. Natalia Garner (Letki)
prof. dr hab. Jarosław Górniak
prof. dr hab. Leon Gradoń
dr hab. Beata Hasiów-Jaroszewska, prof. nadzw. IOR-PIB

prof. dr hab. inż. Andrzej Jajszczyk
dr hab. inż. Monika Kaczmarek, prof. nadzw. IRZiBŻ oraz prof. nadzw.
SGGW
prof. dr hab. Andrzej Kisielewicz
prof. dr hab. inż. Michał Kleiber
prof. dr hab. Maria Korytowska
dr hab. Michał Królikowski, prof. nadzw. UW
prof. dr hab. Krzysztof Kukula
dr hab. inż. Krzysztof Leja, prof. nadzw. PG
prof. dr hab. n. med. Wojciech Maksymowicz
prof. dr hab. Stanisław Mikołajczak
dr hab. Filip Musiał, prof. Ignatianum
prof. dr hab. Karol Myśliwiec
prof. dr hab. Aleksander Nalaskowski
prof. dr hab. n. med. Wojciech Nowak
prof. dr hab. Wiesław Nowiński
dr hab. Aneta Pieniądz
prof. dr hab. Sylwester Porowski
dr hab. Grażyna Ptak, prof. IZPIB
prof. dr hab. inż. Jan Szmidt
prof. dr hab. inż. Artur Hugo Świergiel
prof. dr hab. inż. Antoni Tajduś
prof. dr hab. Andrzej Udalski
prof. dr hab. inż. Tadeusz Uhl
prof. dr hab. inż. Jerzy Woźnicki
prof. dr hab. Agnieszka Zalewska
dr hab. Przemysław Żurawski vel Grajewski, prof. nadzw. UŁ
prof. dr hab. Maciej Żylicz

